

OKTOBER '82

nummer 4

verschijnt tenminste
zes maal per jaar

MO

mededelingen opbouwwerk

in dit nummer

In dit nummer treft U onder meer aan:

▶ Vlaamse Cultuur-Minister Poma bracht een beleidsnota Samenlevingsopbouw uit: een krachtige centralistische opzet van het opbouwwerk wordt in de steigers gezet
blz. 5

▶ In de "reeks" politici aan het woord, ditmaal het Tweede Kamerlid Dr. Wilfried De Pree over hard en zacht in het opbouwwerk, toegespitst op de stadsvernieuwing
blz. 9

▶ Woonwagenkampen van klein naar groot en weer naar klein; Jim Schuyt en Wil van de Leur reageren op een recent artikel in NRC-Handelsblad: "de stille kracht van preventieve aksie"

blz. 13

▶ Mens- en milieu-vriendelijk wonen en werken in Dronten, energie-zelfvoorziening in Deersum en de Centruumpartij komen in de reubriek "bewoners-organisatie" aan de orde

▶ Harry Broekman bespreekt het WRR-rapport over de Herwaardering van het welzijnsbeleid

blz. 33

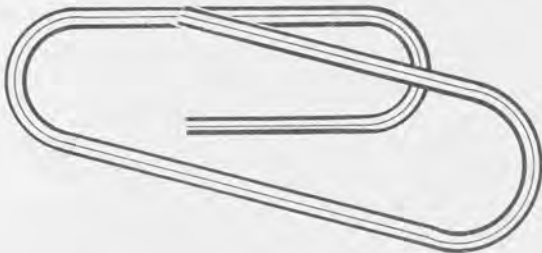
▶ Ronnie Reagan weet het: de kerken en de bedrijven moeten de overheidstaken in de kwartaire sektor overnemen; ook in ons land woedt de "privatiserings-drang", MO zocht een aantal zaken uit, konklusie: het is niet alleen reactionair, maar vooral ook onmogelijk

blz. 25

▶ WONN en Nimo organiseerden een aantal activiteiten en konferenties over het thema "leren in opbouwwerk", Claes Visser rapporteert

blz. 41

- * Gemeentelijke financiën (3) * Belastingwinkel Crooswijk (3) * Werken met groen (4) * Beleidsnota Samenlevingsopbouw van de Vlaamse Cultuur-Minister Poma (5) * Formele oprichtingsvergadering Platform Opbouwwerk (7) * Weekend schep je eigen werk (7) * Scholingsdag vrouwen en werkgelegenheid (7) * Grotere betrokkenheid bewoners bij volkshuisvestingsbeleid (8) * Hoe zacht is het opbouwwerk vraagt P.v.d.A.-Kamerlid Wilfried De Pree zich af (9) * Garantie nodig in plaats van verwijzingen (10) * Problemen subsidiëring regionaal opbouwwerk (11) * Het algemeen sociaal-cultureel beleid (11) * Enkele vraagtekens bij CRM-beleid rond jeugdwerkplan (12) * Woonwagenvakken van klein naar groot en weer naar klein (13) * Fries WAO-Beraad: 15 belangengroepen en een opbouwwerker (15) * Welzijnsplanning het kan nog (beter) (17) * Hergebruik schoolgebouwen (17) * boeken over opbouwwerk (18) * Opbouwwerk, sociale planning en lokaal welzijnsbeleid (18) * Verslagboek WAO-congres Ede 1982 gereed (19) * Heeft de regio nog toekomst? (19) * Onderwijsstimulering: blad Stimulans houdt voorlopig op (20) * Vrije vertaling van visie op volwassenen-educatie (20) * Bewonersvereniging projekt mens en milieu-vriendelijk wonen en werken (21) * Akties tegen stijgende woonlasten (22) * Economische initiatieven bewonersorganisaties (23) * Fries dorp in overleg voor eigen energie-voorziening (23) * De Centrum-partij (24) * De "Reaganomics van de kwartaire sektor (25) * Interview met een bedrijf (28) * Videoband over belangen van werklozen (29) * Gebruiksaanwijzing (29) * Opbouwwerk en gezondheidszorg (30) * Paocursussen welzijnsbeleid (30) * Samenwerkingsverband opbouwwerk en onderwijstimulering (31) * Werkbijeekommen versterking lokaal opbouwwerk (31) * Voorbeeld-projekt Dapperbuurt (32) * Ideologie: bezuinigingen en verzet (33) * de behoefte aan opbouwwerkondersteuning bij participatie (34) * Dienstverlenend onderzoek (35) * Espaces d-echange et de solidarité (36) * Transfer-punt aan Erasmus-universiteit (37) * Abonnementen-werving MO-83 (37) * Jan Pronk: Welzijnswerkers en Noord-Zuid-dialog (38) * Stuurgroep experimenten volkshuisvesting (39) * Leidraad Zelf Beginnen (40) * Studiedag Herwaardering welzijnsbeleid (41) * Leer-processen bewoners-groepen (41) * Werkkonferentie Leren in Opbouwwerk (42) * Workshops Leren in opbouwwerk (42) *

GEMEENTELIJKE FINANCIËN

Reeds in zijn schrijven van 27 juni 1980 kondigde de Minister van Binnenlandse Zaken aan dat het uitkeringsonderdeel "sociale zorg" aan de gemeenten per 1981 zou worden geïntegreerd in de algemene uitkering aan gemeenten (uit het Gemeentefonds).

Tevens werd daarbij een overgangs-regeling aangekondigd t.b.v. gemeenten die van het vervallen van deze specifieke deklaratie-mogelijkheid al te groot nadeel zouden ondervinden.

Het beëindigen van de deklaratie-mogelijkheid betrof in feite m.n. alle CRM-subsidie- en bijdrage-regelingen, alsook de subsidiëring van het geneeskundig schooltoezicht. In zijn genoemde brief dringt de Minister er op aan dat ondanks de ruimere bestedings-afwegingen die door de integratie van de "sociale zorg-gelden" in de algemene uitkering aan de gemeenten ontstaan, bijzondere aandacht te blijven schenken aan de betekenis van de voorzieningen, die mede dankzij "artikel 14 van het Financiële Verhoudingenbesluit 1960" tot stand gekomen zijn.

In zijn lijvige brief van 30 juni 1982 aan de Gemeenten dringt de bewindsman van Binnenlandse Zaken aan op terughoudendheid bij het doen van nieuwe uitgaven; en kondigt tevens aan dat zeer terughoudend zal worden bekeken of "armlastigheid" van Gemeenten (z.g. "Artikel 12") wel moet leiden tot aanvullende uitkeringen (die immers ten laste gaan van gemeenten zonder tekorten).

Voor 1983 wordt een bedrag van "§ 14,5 miljoen in verband met de uitbreiding van de werkgelegenheid in de kwartaire sektor" in het vooruitzicht gesteld (zijnde het tweede deel van een bij circulaire d.d. 10 mei 1982 toegezegd structureel bedrag).

In 1983 zal ook verdere uitvoering gegeven worden aan het beleid de uitkeringen uit het Gemeentefonds "minder inwoner-gevoelig" te maken. Dit houdt in dat gemeenten in 1983 § 5,-- per woning méér zullen ontvangen, terwijl anderzijds het schaalbedrag "per inwoner" met gemiddeld zo'n § 1,30 zal dalen. Aangenomen mag worden dat deze wijzigingen m.n. in het voordeel werken van gemeenten met grotere wijzigingen in inwoneraantal en hoge bebouwingsdichtheid, t.w. de grotere steden.

Tenslotte zij er op gewezen dat (Besluit 13-2-1981) de Gemeenten in het kader van de "Wijziging verfijning sociale structuur" voor de in hun gebied woonachtige arbeidsongeschikten e.a. een afzonderlijk verfijningsbedrag ontvangen i.v.m. hogere kosten in met name de sektor sociaal-kultureel werk en maatschappelijk werk.

BELASTINGWINKEL IN WIJKGEBOUW CROOSWIJK

Op initiatief van studenten fiscale economie van de Erasmus-universiteit start in de Rotterdamse wijk Crooswijk een "belastingwinkel". De activiteiten zijn ondergebracht in een Stichting Belastingwinkel Rotterdam, die binnenkort ook in Schiedam spreekuur zal gaan houden. Doel is het gratis adviseren/helpen van de bewoners om hun belastingbiljetten zo "optimaal" mogelijk in te vullen.

De studenten zijn van mening dat de "invul-service" van de belasting-inspecties eigenlijk een noodzakelijk kwaad is. Ze kunnen zelf onafhankelijker adviezen geven en ook méér doen dan waar inspecties toe in staat zijn. Niet alleen bij het invullen wordt hulp geboden, maar ook bij het opstellen van bezwaarschriften, bemiddeling bij de inspecteur en evt. ook voor de rechter.

De initiatiefnemers hebben al vastgesteld dat de fiscus zich harder is

gaan opstellen nu het Rijk zo hard geld nodig heeft: aftrekposten worden minder snel geaccepteerd. En aangenomen mag worden dat vooral mensen die zich geen (dure) belastingconsulenten kunnen permitteren in verhouding van die verharde houding te lijden hebben.

De nieuwe "winkel" kan in Crooswijk o.m. terugvallen op administratieve steun vanuit het wijkopbouw-orgaan.

Het is jammer dat dit soort initiatieven meestal beperkt blijven tot universiteitssteden. Suggestie van de initiatief-nemers in Rotterdam: laten "spoor"-studenten ook in hun eigen woonplaats zoiets starten.

Inlichtingen bij Rolf Jansen, voorzitter van de Stichting
Hudsonstraat 89h
ROTTERDAM
tel. 010-769317, in wijkwinkel woensdag tussen
17-20 uur tel. 010-129363

WERKEN MET GROEN

De werkgroep "Natuur en Stedelijk Leven" werkte aan het eind van de zeventiger jaren aan een rapport over "Natuur in de stad". Dit rapport, inmiddels uitgekomen bij de staatsdrukkerij (Natuur in de stedelijke omgeving), richt zich niet alleen op natuurfreaks, milieu-activisten en IVN'ers. Uitdrukkelijk wordt gesteld - vanuit de waarde die groen voor de eigen leefomgeving kan hebben, dat juist voor het sociaal-kultureel werk en het opbouwwerk hier een kans ligt om aan het werk te gaan met groepen in oude wijken. In de nieuwe wijken is het groen overvloedig, al varieert de kwaliteit.

Kijken we echter naar de oude wijken, dan is die enkele boom, de saai prikplanten achter een hek en het tegeltuintje niet voldoende om iets te doen beseffen van wat groen kan betekenen voor verbetering van de kwaliteit van het leven.

Dat is maar één aspekt; er is ook nog de mogelijkheid de mensen zelf hun wijk te laten beheren en verfraaien. Het is dan hun groen in hun wijk, in tegenstelling tot vervreemding, verpaupering en afbraak. De mensen in de werkgroep hebben de hoop gekoesterd dat het sociaal-kulturele en opbouw-circuit dit zou oppakken. Helaas, dat gebeurt op dit moment te weinig en dat is jammer.

Wat gebeurt er met het rapport?

Er komen provinciale studiedagen, waar iedereen terecht kan (vraag bij je provinciale bureaus van CRM hoe het er mee staat.). Veel belangrijker is, dat daarna er een mogelijkheid ontstaat aan kleinschalige projecten te werken in buurten en wijken, mits die projecten er zijn en zichtbaar worden.

Mijn grote angst is dat, i.p.v. verbreding van het terrein van het opbouwwerk en inspelen op de nieuwe tendenzen van kleinschaligheid en coalitievorming met groenliefhebbers, het sociaal-kulturele circuit zich hult in structuren en dikke papieren letters en niet op deze kans reageert.

Er is werk aan de winkel en niet alleen voor milieugroepen, maar direct, in je eigen omgeving.

Een boom in jouw wijk kan meer betekenen, vooral als die van de mensen samen is.

BELEIDSNOTA SAMENLEVINGSOPBOUW VAN DE VLAAMSE CULTUUR-MINISTER POMA

Minister K. Poma heeft een beleidsnota inzake de Samenlevingsopbouw het licht doen zien dit voorjaar. Hij konstateert het bestaan van twee hoofd-stromingen rond het opbouwwerk, t.w. een met een hoofddaccent op het "proces-matig karakter van het realiseren van eerder vaag geformuleerde doelstellingen, zoals het stimuleren van zelfwerkzaamheid en integratie", en als tweede lijn: "voor anderen ligt het opbouwwerk meer in de lijn van sociale actie, sociale planning of dergelijke meer". Als kernfunctie stelt de minister: "Het gaat immers concreet over het werken met mensen, in functie van het opheffen van een achterstand- of achterstelling-situatie of het aanpakken van een probleem vanuit een vernieuwde invalshoek...".

Voorts konstateert hij een "onevenwichtige spreiding" van de faciliteiten over het land, terwijl tenslotte de barre financiële positie van de overheids-financiën dwingt tot een duidelijk beleid met prioriteiten.

V.I.B.O.S.O.

De minister neemt het initiatief tot de oprichting van het Vlaams Instituut ter Bevordering van de Samenlevingsopbouw (VIBOSO). Dit nieuwe instituut zal zich op de gehele sektor moeten richten en het initiatief tot oprichting wordt genomen van ambtelijke zijde, het uitvoerend opbouwwerk en de (toekomstig) voorzitter van de Hoge Raad voor de Samenlevingsopbouw. Overigens zullen overheids-instanties niet rechtstreeks bij het instituut betrokken zijn, maar "er moet wel een aanwijsbare dialoog zijn".

Als doelstellingen voor het instituut worden aangegeven:

- studie en onderzoek, dokumentatie en informatie-uitwisseling
- het bevorderen van coördinatie en samenwerking tussen instellingen en projecten en de belangenbehartiging van de sektor
- het ondersteunen van projecten door het aanbieden van deskundigheid en professionaliteit.

Centraal uitzendbureau

Dat laatste punt is het opmerkelijkste. Het houdt in dat een soort opbouwwerk-uitzendbureau vanuit "Brussel" gestart wordt: "ter realisatie van de derde doelstelling zal een afdeling worden opgericht met een staf van enkele tientallen deskundigen die 100% gesubsidieerd zouden worden. Hun aantal zal mede bepaald worden door de beschikbare middelen en goedgekeurde projecten".

Het (voort-)bestaan van lokale instellingen naast de "projecten" wordt niet geheel afgewezen. Met name in de (groot-)stedelijke situaties kunnen zij doorgaan. De achterliggende filosofie daarvan is de "omvattendheid" van de problematiek in de steden. Zij vormen dan a.h.w. "regionale VIBOSO's" en zijn structureel ook opgenomen in het nationale instituut.

Het is de bedoeling om aldus twee jaar experimenteel van start te gaan, waarna een wettelijke reglementering van het opbouwwerk volgt.

Bezwaren welzijnswerk

Van de zijde van het Verbond van Instellingen voor Welzijnswerk zijn nogal wat bezwaren geopperd. Men acht de in eerste termijn gedachte budgetten te gering van omvang. Men wil ook meer waarborgen dat de overheids-administratie niet de "baas" zal spelen in de voorgestelde

structuur. Men gaat akkoord met het feit dat er naast het fenomeen "instellingen" ook het fenomeen "projekten" z'n plaats krijgt, maar acht voor vele situaties (m.n. hardnekkige achterstellingsproblematieken) projekten ontoereikend en vindt dat daar instellingen met een "plaatselijke beheersstructuur" noodzakelijk zijn.

Vergeleken met de Nederlandse situatie (decentralisatie en toenemende "ont"-regeling) doet de Belgische ontwikkeling kwa aanpak zowel "stevig" alsook "super-centralistisch" aan.

De samenstellers van M.O. legden aan de adjunct kabinet-chef van de Belgische minister, de heer F. Mouling, enkele vragen voor:

Wordt de uitvoering van de Beleidsnota Samenlevingsopbouw momenteel doorgezet en wat zijn de eerste ervaringen?

"De uitvoering van de beleidsnota zal ingesteld worden. De concrete uitwerking zal gespreid worden over langere termijn. Stap voor stap met inspraak van het veld en van de basis. De eerste werkgroep zal nog samenkomen in 1982, om de oprichting voor te bereiden van het algemeen ondersteuningsinstituut (VIBOSO) tegen januari 1983. In VIBOSO worden alle steunpunten op landelijk niveau samengebracht. VIBOSO zal samengesteld worden uit rechtstreeks betrokkenen bij opbouwprojekten en uit deskundigen van andere maatschappelijke sectoren. De idee van projektmatig werken wordt voortgezet en ligt in de lijn van wat de Hoge Raad voor Samenlevingsopbouw als advies gegeven heeft."

In Nederland wordt op dit moment juist het opbouwwerk "gedecentraliseerd": naar het beheer van de lokale overheden gebracht. Vanwaar de voorkeur in Vlaanderen om een "centraal" uitleeninstituut te ontwikkelen voor opbouwwerkers?

"Decentralisatie zoals hier bedoeld wordt, is niet van toepassing in België, omwille van de kulturele autonomie en omwille van de autonomie van de gemeente. Tot nu toe is er geen precedent van het Rijk dat geld geeft aan ondergeschikte besturen. Daarenboven staat het veld diffuus tegenover de lokale overheid. In vele gevallen wensen zij een zekere onafhankelijkheid. De lokale overheid wordt meer beschouwd als een speerpuntfunctie in het geheel van het opbouwwerkproces. De beleidsnota kan echter niet als centralistisch geduid worden. Het Rijk wil wel projekten en initiatieven stimuleren en leiden, maar wat het werkelijk ondersteunen betreft, wordt een beroep gedaan op de lokale overheid."

De Minister spreekt in zijn beleidsnota over wettelijke reglementering na een experiment-periode. Wat heeft hij daarbij voor ogen?

"Zoals in de verklaring van de Executive gesteld wordt, moet aandacht gegeven worden aan het maken van een decreet voor het opbouwwerk. De minister wil via de nog op te richten Hoge Raad voor Samenlevingsopbouw een decreet laten uitwerken."

Gedetailleerde informatie:

Welzijns-kroniek nr. 60 (juli/augustus 1982). blz. 1-7
Guimardstraat 1
1040 BRUSSEL
tel. 02/511.33.57

FORMELE OPRICHTINGSVERGADERING PLATFORM OPBOUWWERK

Zoals bekend werkt het Platform Opbouwwerk momenteel nog onder een voorlopige status en een voorlopig bestuur, dat begin 1981 van de landelijke vergadering het vertrouwen en de opdracht kreeg alle stappen te ondernemen, nodig voor het "operationeel" maken van het platform.

Het voorlopig bestuur heeft op zaterdag 6 november a.s. een officiële oprichtings-vergadering uitgeschreven.

Tot bijwoning daarvan zijn uitgenodigd de instellingen die bij de voorbereiding van het platform betrokken waren, alsook een aantal instellingen waarmee actuele contacten bestaan. Uitvoerende opbouwwerk-instellingen die geen uitnodiging ontvingen, maar daarvoor alsnog in aanmerking wensen te komen, kunnen dit telefonisch of schriftelijk kenbaar maken tot eind oktober.

*Inlichtingen:
Platform Opbouwwerk,
Charlotte Krop,
Prins Mauritslaan 26,
2582 LS Den Haag
Tel. 070-521354*

WEEKEND SCHEP JE EIGEN WERK

Voor mensen die besloten hebben op een andere manier te gaan werken en van plan zijn om een MEMO (Mens en Milieuvriendelijk Ondernemen)-bedrijf te gaan opzetten, wordt van 19-21 november a.s. op de Volkshogeschool in Havelte een weekend georganiseerd. Het programma is erop gericht hen wegwijs te maken in het woud van vergunningen en papieren, praktische tips te geven inzake financiering, rendabele opzet, marktverkenning, en om hun plannen kritisch door te nemen. De prijs van het weekend (van vrijdag 20.00 tot zondag 16.00 uur) bedraagt \$ 80,-, inclusief maaltijden en overnachtingen.

*Inlichtingen en opgave bij
Gasse Jongstra, Volkshogeschool "Overcinge", Postbus 52,
7970 AB Havelte.
Tel. 05214-1541.*

SCHOLINGS DAG VROUWEN EN WERKGELEGENHEID

Op 5 november wordt te Utrecht een scholingsdag gehouden rond de vraag hoe welzijnswerksters vrouw en werk-activiteiten kunnen ontwikkelen. Er is informatie over bestaande initiatieven op het gebied van alternatieve bedrijfsvoering, en vrouwen kunnen ideeën en plannen over "vrouw en werk-activiteiten" verder ontwikkelen.

In het informatief gedeelte praat Greet Hettinga, opbouwwerkster, over ondersteuningswerk en het scheppen van randvoorwaarden voor kleinschalige woon- en werkprojecten. Els de Vries, medewerkster administratie en boekhoud-kollektief, laat de deelneemsters kennismaken met enkele aspecten van de opzet van een bedrijf zoals: financieringsmogelijkheden en -moeilijkheden bij de start, bedrijfsplan, rechtsvormen. Verder wordt een diaserie vertoond over "opzet vrouw

en werkwinkel".

's Middags wordt gepraat over:

- ondersteuningsmogelijkheden bij de opzet van een bedrijf of werkproject
- initiatieven voor steungroepen/netwerken rond vrouw en werk-activiteiten; wat zijn mogelijkheden vanuit jouw werk.

Deelname aan deze dag kost \$ 30,- voor diegenen die in een instelling werken.

*Opgave zo spoedig mogelijk bij de St. BOUW (Bijscholing en Ondersteuning Uitvoerend Vrouwenwerk), Koningslaan 11, 3583 GC Utrecht.
Tel. 030-522238.*

GROTERE BETROKKENHEID BEWONERS BIJ VOLKSHUISVESTINGSBELEID

Op vrijdag 19 november 1982 vindt in het Jaarbeurskongrescentrum in Utrecht een studiedag plaats, met als thema "adviesgroepen volkshuisvesting en stuurgroepen 1 + 2, wat doen we ermee?"

Het initiatief voor de studiedag is genomen door de stuurgroep Rotterdam, na overleg met o.m. stuurgroepen in andere gemeenten.

De studiedag is bedoeld voor stuurgroepen, organisaties van bewoners en woningzoekenden, gemeentebesturen, woningcorporaties en politieke partijen.

Er zijn twee aanleidingen voor deze studiedag:

- de dreigende afbouw van de rijksbijdrageregeling in de kosten van de stuurgroepen 1 + 2;
- de decentralisatie van de volkshuisvesting: tijdens de UCV over de decentralisatie op 30 augustus jl. hebben vrijwel alle kamerfrakties en de minister zich uitgesproken over de versterking van de positie van (organisaties van) bewoners en woningzoekenden bij het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid.

Er bestaat nog steeds grote woningnood voor diverse groepen woningzoekenden. De stuurgroepen 1 + 2 zijn er een voorbeeld van op welke wijze oplossingen gevonden kunnen worden voor de woningnoodproblematiek van specifieke groepen woningzoekenden.

Er dient een koppeling plaats te vinden tussen de positieve ervaringen met de activiteiten van de stuurgroepen 1 + 2 en de noodzaak van grotere betrokkenheid van bewoners en woningzoekenden bij het volkshuisvestingsbeleid.

Tijdens de studiedag wordt op basis hiervan gepraat over diverse mogelijkheden om tegemoet te komen aan de woonbehoefte van deze groepen woningzoekenden.

*Voor meer informatie:
Stuurgroep 1 + 2 Rotterdam,
hr. J. van Wezel,
Galvanistraat 15, 3029 AD Rotterdam. Tel. 010-895557.*

HOE ZACHT IS HET OPBOUWWERK?

In Mededelingen Opbouwwerk nr. 3 beet VVD-Kamerlid Loek Hermans de spits af in de nieuwe rubriek waarin plaatselijke en landelijke politici in de gelegenheid worden gesteld uitspraken te doen over het opbouwwerk als voorwerp van beleid en als activiteit op allerlei uitvoerend terrein. Ditmaal een bijdrage van de hand van P.v.d.A.-Kamerlid Dr. Wilfried De Pree, die in zijn bespreking van opbouwwerk "tussen zacht en hard" met name ingaat op opbouwwerk en stadsvernieuwing.

In het gangbare spraakgebruik is het zo geregeld, dat het welzijnswerk in zijn algemeenheid wordt gerekend te behoren tot de zogeheten zachte sektor in onze samenleving. Wat daarmee wordt bedoeld lijkt me wel duidelijk: er zijn primaire behoeftes zonder de bevrediging waarvan een mens eigenlijk niet kan leven, zoals kleding, voedsel en een dak boven het hoofd. De mate waarin aan dat soort behoeften wordt tegemoetgekomen kenmerkt het *welvaartsnivo* van een land; maar daarmee is nog niet alles gezegd, want er zijn meer behoeftes die bevredigd zouden moeten worden, zoals die aan edukatie, communicatie, zelfontplooiing enz.

De mate van tegemoetkoming aan deze menselijke aspiraties geeft het *welzijnsnivo* van een samenleving aan, en de werksoorten die op dat terrein behulpzaam zijn behoren tot de zachte sektor. Tot zover heb ik met dit onderscheid niet zoveel problemen, maar die krijg ik wel wanneer het verband tussen harde en zachte sektor niet meer wordt gezien en wanneer bijvoorbeeld wordt versluierd dat problemen van mensen die zich manifesteren in de zachte sektor, hun oorsprong vinden in fouten en onvolkomenheden binnen de harde sektor. Wanneer er binnen een huwelijk relatieproblemen zijn die worden veroorzaakt door langdurige slechte huisvesting, dan is het onjuist om "een blik welzijnswerkers open te trekken" om aan die relatieproblemen te gaan sleutelen; en niet alleen onjuist, maar ook gevaarlijk omdat op die manier de oorzaak, het huisvestingsprobleem, niet binnen het gezichtsveld komt en dus ook niet wordt aangepakt. Zo lijkt het me ook gevaarlijk om te zeggen dat er juist in een periode van grote werkloosheid met alle gevolgen daarvan meer welzijnswerk nodig is om de frustraties van werklozen te helpen bestrijden. Want het moet er niet om gaan de terechte gevoelens van frustraties ten gevolge van het niet hebben van werk te lijf te gaan maar de werkloosheid zelf dient bestreden te worden en het lijkt me twijfelachtig of het welzijnswerk daartoe het meest geëigende instrument is. Wat naar mijn overtuiging dan ook van groot belang is voor de waarde en de geloofwaardigheid van het welzijnswerk is, het verband tussen harde en zachte sektor zo duidelijk mogelijk te laten zien. Een goed voorbeeld daarvan is voor mij het opbouwwerk zoals dat binnen verschillende gemeentes funktioneert in stadsvernieuwinggebieden. Waarom? Wel, ik denk dat het mede dankzij de inspanningen van het opbouwwerk zover is gekomen dat alom, tot in het wetsontwerp voor de stadsvernieuwing toe, wordt onderkend dat stadsvernieuwing een niet alleen (stede)bouwkundig maar ook een sociaal proces is, dat wil zeggen een proces waarin "hard" en "zacht" niet los van elkaar staan maar met elkaar verweven zijn. En in de praktijk blijkt dat dit ook zo is. Wie ooit in een renovatie-wijk de stadsvernieuwing heeft meegeemaakt weet, hoe ingrijpend dat is voor de bewoners maar ook welke kansen er liggen voor in dit geval het opbouwwerk om mensen duidelijk te maken dat ze geen lijdend voorwerp hoeven te zijn maar op zijn minst bewust meewerkend voorwerp of zelfs onderwerp. Kon de jarenlange verpaupering en verkrotting van hun buurt niet

anders worden ervaren dan als een blind en autonoom verlopend proces dat onomkeerbaar was en waaraan niet viel te ontkomen, vanaf het moment dat de allereerste plannen voor stadsvernieuwing in zo'n wijk ontstaan kan de situatie veranderen en kunnen bewoners, mits daarbij voldoende door anderen ondersteund ervaren dat ze niet vooral slachtoffer en speelbal zijn. Het opbouwwerk kan eraan meewerken dat wanneer er in een buurt of wijk stadsvernieuwing heeft plaatsgevonden, er niet alleen de huisvesting en de woonomgeving is veranderd en verbeterd, maar ook het onderling functioneren en het zelfbewustzijn van de bewoners. Er zijn wijken en buurten waar de invloed van de bewoners via hun organisatie op de plannen enorm groot is geweest en het blijvend effect daarvan moet niet onderschat worden.

Kultuurpessimisten bazuinen vaak rond dat in onze konsumptiemaatschappij de mensen steeds passiever en ongeïnteresseerder worden en de beslissingen steeds meer overlaten aan anderen. Dat zou een slechte gang van zaken zijn en in strijd met waardevolle normen als mondigheid en democratisering. Ik denk dat het opbouwwerk de werksort is die mensen kan helpen om gezamenlijk hun lot in eigen hand te nemen, dat dit geen pure theorie is maar in de praktijk ook voorkomt heb ik aan de hand van stadsvernieuwing willen aantonen.

Wilfried A. de Pree

GARANTIES NODIG IN PLAATS VAN VERWIJZINGEN

Zoals elders in MO te lezen valt, is rapport uitgebracht over een door de Minister van Volkshuisvesting aan het IVA-Tilburg verricht onderzoek naar de behoefte aan een afzonderlijke steun-structuur voor bewonersgroepen en -organisaties in volkshuisvestings- en stadsvernieuwingaangelegenheden. In hoofdlijn luidt het advies: niet nodig, hoewel met de nodige lacunes en problemen zijn er door het land heen voldoende faciliteiten. In zekere zin dus een "goedkoop advies" voor de Minister van Volkshuisvesting. Bedacht moet echter worden dat de al bestaande faciliteiten waarnaar de onderzoekers verwijzen goeddeels op de CRM-begroting staan, welke zelf weer onder druk staat vanwege zowel de bezuinigingen als vanwege de kritiek op de zogenaamde zachte sector. Een tweede probleem wordt gevormd door het feit dat door de decentralisatie van het welzijnsbeleid allerm minst "verzekerd" is dat de in het onderzoek gekonstateerde bestaande faciliteiten werkelijk voorhanden blijven. Het staat immers geenszins vast dat de gemeentebesturen binnen hun "enge" welzijnsbeleid zich voldoende rekenschap geven van de noodzaak voorzieningen overeind te houden die bewoners-initiatieven op het terrein van stadsvernieuwing en het (kritisch) volgen van b.v. bestemmingsplan-ontwikkelingen ondersteuning bieden.

En daarmee dreigt een situatie dat de Minister van Volkshuisvesting verwijst naar ondersteunings-faciliteiten waaromtrent geen enkele zekerheid bestaat. Het lijkt niet overbodig dat hieromtrent de beide departementen enig contact onderhouden en samen beslissen hoe het nu verder moet, ook in relatie tot de lagere overheid.

PROBLEMEN SUBSIDIERING REGIONAAL OPBOUWWERK

Op de onlangs in Utrecht gehouden werkbijeenkomst van opbouwwerk ten plattelande kwam o.m. naar voren welke structurele subsidie-problemen de regionale uitvoerende opbouwwerk-instellingen hebben. Zij zijn afhankelijk van bijdragen van soms meer dan 10 gemeenten. En omdat uiteraard de instelling niet in gelijke mate werkzaamheden uitvoert binnen elk der onderscheiden gemeente-grenzen, kan het voorkomen dat bepaalde gemeente-besturen stellen niet meer te willen betalen voor een voorziening die voor hen maar relatief weinig betekent. Ter vergadering vroeg men zich af of gemeente-besturen soms ook hun bijdrage aan de regionale brandweer beëindigen wanneer er perioden met weinig of geen branden binnen hun grenzen zijn geweest. Maar het is natuurlijk zo dat de bestuurlijke, wettelijke en financiële inkadering van dergelijke voorzieningen heel wat degelijker in elkaar zit. Het is dan ook dringend nodig dat voor deze en soortgelijke problemen oplossingen gevonden worden. Goedkope verwijzingen naar de formeel gemeentelijke democratie gaan hier niet op, gegeven de beperkte budgetten van de gemeenten enerzijds en de wel zeer ruime variatie aan mogelijke bestedingsvormen anderzijds die in de RBR-SCW besloten liggen. Met betrekking tot de decentralisatie van de gezondheidszorg wordt deze problematiek - blijkens een CRM-notitie van 7-10-1982 - wel tijdig onderkend en ook zorgvuldiger behandeld: "Een meerderheid van de instellingen voor gezinsverzorging werkt in meer dan één gemeente. Vaak zelfs in vijf of meer. Het hulpaanbod gebeurt dan op basis van de hulpbehoefte, maar die loopt meestal niet parallel aan de inwonerstallen van de gemeenten. Daardoor ontstaat het probleem van de verdeling van de gelden over die gemeenten". Minister De Boer beschouwt dit als "signalen om het voorgenomen beleidsinstrumentarium voor de decentralisatie via rijksbijdrage-regelingen op deze punten kritisch te bezien". Het zou niet gek zijn wanneer erkend werd dat ook op andere terreinen soortgelijke problemen een duidelijke rol spelen en te pogen ook daar een oplossing voor te vinden. Zo enigszins mogelijk zonder het decentralisatie-principe geweld aan te doen.

HET ALGEMEEN SOCIAAL-CULTUREEL BELEID

Wat een aantal jaren geleden vanaf de "werkvloer" al bij voorbaat geprofeteerd werd, vindt thans ook - want inmiddels via onderzoek onderbouwd - erkenning op Rijks-niveau. In de Memorie van Toelichting op de CRM-begroting wordt aan de ene kant erkend dat de regelgeving te ingewikkeld was gemaakt en dat vereenvoudiging nodig is, aan de andere kant wordt ook blijk gegeven van een toegenomen besef dat niet het "enge" of specifieke welzijn in de buurten en wijken als belangrijkste probleem ervaren wordt, maar veeleer allerlei samenhangende aspecten van wonen, (niet-)werken, betaalbaarheid en de mogelijkheid zelf zeggenschap te ontwikkelen op deze fronten. In dat verband valt het toe te juichen dat de Minister van CRM van plan is deze zaken ook bij collega's aanhangig te maken. In dit verband wordt in de Memorie letterlijk genoemd het "ontwikkelen van zelf(mede)beheer van het woon-milieu". Gegeven de weinig toeschietelijke opstelling van tal van instanties en organen op dit terrein valt hier nog heel wat ontwikkelingswerk te verrichten op alle overheids-niveaus.

ENKELE VRAAGTEKENS BIJ CRM-BELEID ROND JEUGDWERKPLAN

In het Jeugd Werk Plan (onderdeel van het eind februari 1982 gelanceerde werkgelegenheidsplan, eerste versie) had uiteraard ook het sociaal-kultureel werk zijn plaats gekregen. Een duidelijke plaats, want de activiteiten van het sociaal-kultureel werk worden met name belangrijk gevonden "voor jeugdigen, die vanwege hun negatieve ervaringen in het onderwijs en/of het arbeidsproces niet gemotiveerd zijn voor deelneming aan voorzieningen in het raakvlak van school en werk, die een meer cursorisch karakter hebben".

Wie deze nadrukkelijke "rommel-ruim-functie" afzet tegen de fraaie uitgangspunten van de Rijks visie-nota op het sociaal-kultureel werk als een bij uitstek "preventief" en op groei en bloei van individuen en groepen gericht instrument verbaast zich.

Diezelfde visie-nota overigens stelt ook dat het sociaal-kultureel beleid zijn vertrekpunt vindt in "het subjekt", dat in tegendeel tot het beleid van allerlei andere departementen waar de mens steeds "objekt" van (deel-)beleid zou zijn. Wellicht daarom stelt de Minister in een brief aan de Colleges van B. en W. dat het sociaal-kultureel werk is gebracht "onder de arbeidsmarkt-komponent"?

Deze volledige dubbelzinnigheid komt ook tot uitdrukking in de in dat schrijven genoemde uitgangspunten van de Minister:

"bij voorbaat aansluiten bij de jeugdigen zelf en hun belevingswereld"; en tegelijkertijd dient het te gaan om een samenhangend aanbod, waarbij een wereld van instanties zijn zegje moet doen en (-zie boven-) de hiërarchie van dat "zegje" a priori geregeld is.

Extra formatieplaatsen

Er is meer merkwaardigs in de brieven van 22 juni en 19 augustus j.l. aan de Gemeentebesturen. Behalve een niet-structureel activiteitenpotje (gebaseerd op I.S.V.A., Statistiek-nr. 73, Tabel 12, Werkloosheid Jongeren onder de 23 jaar, blad 61 t/m 72, peildatum 31-1-1982!) worden ook 15 wel-structurele arbeidsplaatsen aangeboden t.b.v. het stimuleren en bevorderen van samenhang in sociaal-kulturele activiteiten jeugdige werklozen. Deze kunnen "naar believen" benut worden om er ambtelijke functies mee te vervullen, dan wel om er maatschappelijke en partikuliere instellingen en initiatieven mee te versterken. Hoewel de Minister zijn brieven niet in afschrift ter kennis brengt van de betreffende instellingen ter plaatse en kennelijk er bij voorbaat ook van uit gaat dat de gemeentebesturen die formatieplaatsen binnen het ambtelijk bestel zullen brengen. Want in zijn laatste brief spreekt de bewindsman de Gemeentebesturen direkt in een werkgeversrol toe en attendeert ze er op de vakatures te melden bij het arbeidsbureau, stelt dat splitsing in deeltijd-functies wat hem betreft prima is en tot slot "U kunt zelf tot eigen werving overgaan".

Het is gegeven deze hele gang van zaken, plus de financiële situatie van veel gemeenten zelf, evident dat maar op weinig stadhuisen een principiële en zaakgerichte afweging zal worden gemaakt.

Men kan zich onderhand nadrukkelijk zorg maken over deze en soortgelijke grappen: terwijl het uitvoerend werk keer op keer verdergaand aan capaciteit inboet door steeds herhaalde bezuinigingen, komen anderzijds steeds meer specifieke geld-stroompjes tot ontwikkeling ter schraging van ambtelijke "koördinatie-capaciteit".

Het lijkt - ongeacht de directe effectiviteit daarvan - niet overbodig deze vraagstukken althans lokaal op politiek niveau te tillen.

De gelukkige (?) gemeenten waren ditmaal: Groningen, Almelo, Enschede, Arnhem, Nijmegen, Utrecht, Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Heerlen, Breda, Eindhoven, Tilburg, Den Bosch en Sittard.

WOONWAGENKAMPEN VAN KLEIN NAAR GROOT EN WEER NAAR KLEIN

In het NRC Handelsblad van zaterdag 4 september j.l. schrijft Peter Schumacher over de gereedgekomen kleine woonwagenkampen in de IJmond; zij blijken een succes. Dat is een opbeurend bericht voor een ieder die met enige betrokkenheid het al tientallen jaren durende bestuurlijk gehaspel rond de woonwagenbewoners heeft gevolgd. Een gehaspel dat het laatste anderhalf jaar vooral in de publiciteit doordringt telkens wanneer een Wethouder rond elke lege plek in zijn gemeente een hoorzitting belegt om een klein kamp te slijten. Dat leidt nogal eens tot pijnlijke situaties, variërend van heuse schadeclaims wegens voorspelde waardedalingen onroerend goed, tot roerende bezwingingen van burgerzijde dat de Wethouder het de woonwagenbewoners toch niet kan aandoen in deze rot-buurt te moeten wonen.

Merkwaardig is overigens dat het zeer informatieve artikel nauwelijks ingaat op het - zelfs in een wettelijk regime gestoken - fiasco-beleid van de grote regionale centra, maar wel als kop weet te melden "Woonwagenbewoners mondiger dan welzijnswerkers altijd dachten". Het kan in deze context niet missen of er komt ook een welzijnswerker aan het woord die eerlijk verklaart dat het welzijnswerk de mensen afhankelijk heeft gemaakt. Een late bevestiging van Achterhuis die in de HP van 29-9-1980 al over welzijnswerk t.b.v. woonwagenbewoners aangaf dat zij in de onmogelijke positie verkeren om door de overheid ontslagen te worden óf vuile handen te maken aan beleids-oogmerken die zij niet delen? (Of is het zo dat - geholpen door het recessie-denken - de Achterhuis-visie zo ver gepenetreerd is dat inmiddels welzijnswerkers al de "juiste" antwoorden geven?). Hoe het ook zij, de Woonwagenwet die - het ganze leven regelend - de Nederlandse woonwagenbewoners in een vijftigtal regionale kampen onderbracht, vormde de heilzame parlementaire realiteit. En afgezien van een enkele witte raaf (als Lou Mazirel) hadden 's-lands jonge elites het veel te druk met hun eertijdse Neue Welle. Het is dan ook in algemene zin een gotspé om welzijnswerkers verantwoordelijk te stellen voor de welbewust gekreëerde structuurfeiten, die her en der met behulp van rijkswachters krachtig werden doorgevoerd. Op het niveau van de individuele welzijnswerker kan men zich wellicht de vraag stellen of het nou wel zo verstandig was om een baan te nemen bij een specifieke woonwagenbewoners-zorg-instelling. Maar de sollicitanten naar functies op woonwagenkampen waren uiteraard geen nuchtere analytici of universitaire wereldhervormers, doch schatten-derwijs veeleer het type dat ongeacht de oorzaak van de rotzooi zwijgzaam en volhardend aan het puimruimen slaat.

Dit alles neemt niet weg dat voorkómen beter is dan genezen, want ongeacht de blijdschap dat thans hier en daar de kleine aan gemeenten gekoppelde woonwagenterreinen realiteit worden, blijft het waanzin dat indertijd de woonwagenbewoners zonder zeggenschap, ten koste van veel persoonlijk en economisch leed, naar de grote kampen moesten en nu weer naar kleine. Hetgeen nu natuurlijk ook weer op problemen stuit, vooral bij de gemeenten, maar soms ook bij woonwagenbewoners zelf. In enkele gevallen kon deze hele tragische kermis voorkómen worden. Hieronder in het kort de wederwaardigheden van het Leeuwarder woonwagenkamp met de "regionaliseringskwestie".

Lokaal kamp in aktie

Toen eind zestiger jaren de bewoners van het Leeuwarder woonwagenkamp vaststelden, dat bewoners van aanpalende buurten zich m.m.v.

het opbouwwerk organiseerden, gerichte activiteiten ontwikkelden en met vallen en opstaan in onderhandelingen met de gemeente bepaalde resultaten boeken, staken ook zij de hoofden bij elkaar. Gevolg was een verzoek aan het opbouwwerk om mee te helpen bij de oplossing van enkele belangrijke problemen. In alle bescheidenheid wilde men het met hout omhulde gat-in-de-grond vervangen zien door een wat aangepaster mogelijkheid om de behoeften te doen; en zou ook verharding van het terrein waar men in de modder wegzakte niet onwelkom zijn. Het kamp-komitee toog, bijgestaan door de opbouwwerker aan het werk. De kampbewoners maakten o.m. foto's van de erbarmelijke sanitaire toestanden en de opbouwwerker zou de "bureaucratische paragrafen" boven water gaan tillen. Hetgeen een goede werkverdeling was, gegeven het feit dat de opbouwwerker wel kon lezen.

Het probleem bleek wat groter dan verondersteld. Want hoewel geen van de woonwagengewoners daar iets van wist, waren er op onderscheiden burelen plannen in voorbereiding die uitvoering moesten geven aan het z.g. regionale kampenbeleid. In het kader daarvan zou er te Friesland een regionaal kamp komen en was opknappen van het Leeuwarder kamp niet meer rendabel, althans niet subsidiabel. De kampbewoners waren volstrekt afwijzend t.o.v. een dergelijke ontwikkeling, en aldus waren er nu twee doelen ontstaan:

- verbetering van de kamp-accomodatatie
- gemeenteraadsbesluit om het woonwagenkamp te handhaven.

In het kader van de beoogde doelen werden B en W en een aantal raadsleden uitgenodigd om eens naar het kamp te komen. Voor bijna allen zou dat de eerste keer van hun leven worden. Alleen de Wethouder van Ruimtelijke Ordening had enig idee van wat hem te wachten zou staan en zich van lieslaarzen voorzien. De raadsleden had hij niet getipt over de bodemgesteldheid. De ter plekke ervaren omstandigheden waren politiek evident genoeg om althans de discussie over noodvoorzieningen los te maken.

Daarnaast werd samen met het Landelijk woonwagenwerk een gesprek met de burgemeester gevoerd.

Maar het zekere voor het onzekere nemend en mede met het oog op de tweede doelstelling waren ook de Friese Tweede Kamer-leden uitgenodigd. Op een zaterdagochtend - en onder gunstiger weersomstandigheden - kwamen deze, J. Vellenga (P.v.d.A) en P. Engels (KVP) aan, bij de ingang van het kamp opgewacht door het kamp-komitee, de kampbeheerder en de opbouwwerker. Nog voor de kennismaking een feit kon zijn, rukte de kampbeheerder zich los uit het komitee van ontvangst en beende op Jacob Vellenga af: "Verrek, lange Jaap, dat is lang geleden", want - zo bleek al snel - zij hadden nog samen op de lagere school gezeten. Dichtbij en veraf gaan vaker samen, dan men zo denkt.

Buurt achter woonwagengewoners

Het laatste dat in de strijd geworpen werd, was het in samenwerking met de bewonersvereniging van de nabij gelegen woonbuurt houden van een handtekeningenaktie: "het kamp moet blijven". Hoewel sommige buurtbewoners een soort kontraprestatie eisten in de vorm van beëindiging van milieu- en horizonvervuiling verbonden aan de auto-sloop, tekende meer dan twee/derde van alle gezinnen voor behoud van het kamp bij de buurt.

De zaak komt rond; de gemeenteraad besluit dat de kampbewoners bij de stad horen en moeten kunnen blijven. En omdat geen rijks-geld te verwachten is, zullen noodverbeteringen op het kamp voor eigen rekening worden aangebracht.

Wanneer zo'n anderhalf jaar later het opbouwwerk in een landelijk

ohtendblad leest, dat een hoge "CRM-official", bij een hoop stennis rond een regionaal kamp elders in het land, de Leeuwarder gemeenteraadsbesluiten aanprijst, wordt er een brief aan het Gemeentebestuur geschreven: wanneer het Ministerie de besluitvorming van het Gemeentebestuur van Leeuwarden zo goed vindt, moet het ook maar meebetalen.

Weer zo'n jaar later gaat CRM om: de regionale kampen-regie wordt omgezet in een vele kleine kampenbeleid, waarbij aansluiting op de woonbebouwing van de gemeenten van belang is.

Preventieve actie als "stille kracht"

Natuurlijk staat bovenstaande "ouwe story" niet voor een landelijk gemiddelde. Maar omdat op heel wat plaatsen in het land de voltooiing van de tournee "woonwagenkampen van klein naar groot en weer naar klein" nog in volle gang is, past het om ook eens te laten zien wat "de stille kracht" van preventieve actie vernag. Het relatieve beleidsvolgende publiciteit die "trendy" vaststelt dat woonwageneigenaren mondiger zijn dan welzijnswerkers altijd dachten. Woonwageneigenaren waren altijd al mondiger dan iedereen dacht. Alleen als je de Wet tegen hebt (en de rest) kun je alleen onder heel speciale voorwaarden iets bereiken en voor de rest maar je mond houden en lijdelijk verzet plegen tot het moment waarop "de" samenleving "wetenschappelijk" laat vast stellen (onderzoek Van Beugen) dat het toch helemaal miszit.

En tot slot relativeert zo'n "ouwe story" ook de ervarings(?)-wetenschap van Achterhuis dat opbouwwerkers m.b.t. woonwagenaangelegenheden slechts de keuze hadden tussen "ontslag" en "vuile handen".

*Jim Schuyt
Wil van de Leur*

FRIES WAO-BERAAD: 15 BELANGENGROEPEN EN EEN OPBOUWERKER

Sinds 1 maart van dit jaar is er in Friesland een WAO/AAW opbouw werkproject los.

Voor een periode van drie jaar wordt het Fries WAO-beraad, het samenwerkingsverband van Friese WAO/AAW belangengroepen, ondersteund door een eigen opbouwwerker. Een ondersteuning die mogelijk gemaakt wordt in het kader van het Experiment Platforms van arbeidsongeschikten, dat rechtstreeks door CRM gesubsidieerd wordt. Dit experiment, gericht op versterking van 3 lokale samenwerkingsverbanden van WAO/AAW'ers, wordt naast Friesland ook in Rotterdam en Limburg uitgevoerd.

De drie WAO-platforms, met elk een opbouwwerker, zijn gezamenlijk opdrachtgever van een onderzoeker die zijn buro bij het NIMO in Den Bosch heeft staan. Het onderzoekswerk is er in de eerste plaats voor de directe ondersteuning van de platform-activiteiten. Daarnaast zullen de ontwikkelingen in de drie platforms gevolgd worden.

Het afgelopen jaar is er hard gewerkt aan de organisatie-opbouw van het Fries WAO-beraad. In het Fries WAO-beraad werken nu 15 plaatselijke belangengroepen uit alle delen van Friesland samen. Het beraad komt om de 6 weken bijeen in Leeuwarden. Er is een werkbestuur gekozen, dat de bijeenkomsten voorbereidt, besluiten van het beraad uitvoert en de opbouwwerker aan het werk zet en houdt. Het beraad is een open platform, waar iedere groep of persoon die zich inzet voor arbeidsongeschikten welkom is. Er is gekozen voor een informele or-

ganisatie-opzet om zo slagvaardig mogelijk te zijn. Het Fries WAO-beraad is zeker niet van plan om de komende 3 jaar "leuke projecten" op te zetten, terwijl tegelijkertijd de ene verslechtering na de andere over de WAO'ers wordt uitgestort. Het beraad heeft geen behoefte aan moderne varianten van de pitrietkultus. Dat is dan ook te merken in de activiteiten-keuze, waarin gezamenlijke speerpuntacties en het mobiliseren van de publieke opinie de belangrijkste ingrediënten zijn. Het betekent dat de opbouwwerker inzetbaar moet zijn op verschillende fronten, die elk een eigen strategie vereisen.

Zoals bij de uitvoering van een publiciteitscampagne, acties rond de inkomenspositie, verbetering van procedures bij GMD en GAK en versterking van de positie van vrouwen in de WAO/AAW. Eén ding staat voor het beraad als een paal boven water: tegen de toenemende verdeel en heers sfeer moeten we solidariteit stellen. Tussen uitkeringsgerechtigden onderling en zeker ook van en met de (nog) werkenden. Met deze overtuiging in het achterhoofd heeft het beraad de keus gemaakt om het komend jaar de arbeidsomstandigheden in enkele Friese bedrijven aan de kaak te stellen.

Het beraad vindt dat er nauwelijks iets aan de oorzaken van de arbeidsongeschiktheid wordt gedaan. Daarbij geldt voor veel WAO'ers dat ze niet ongeschikt maar anders-geschikt zijn. Oftewel: niet de werknemer, maar het werk is ongeschikt geworden. De explosieve toename van arbeidsongeschikten wordt tot nu toe hoofdzakelijk herleid tot een uitkerings- en gezondheidsprobleem. Het Fries beraad vindt dat het veel meer moet gaan om de vraag hoe door gerichte verbetering van de (fysieke) arbeidsomstandigheden en (sociale) arbeidsverhoudingen de toename teruggedrongen kan worden. Die gerichte verbetering, die overigens per 1 januari een formele zwengel krijgt in de vorm van een nieuwe Arbeidsomstandighedenwet, is bovendien meer voor de hand liggend dan de gekunstelde verplichting voor bedrijven om 5% arbeidsongeschikten in dienst te nemen. Deze laatste maatregel, aangekondigd in de nieuwe Wet Arbeid Gehandicapte Werknemers (WAGW), is wat sanktietoepassing betreft zo lek als een zeef en laat de geplaatste werknemers voorgoed met het etiket "gehandikapt" door het bedrijf stappen (verplichte registratie). Het beraad heeft inmiddels de uitstoot van WAO'ers per bedrijfstak in Friesland onderzocht. De belangengroepen zullen nu plaatselijk bekijken, door eigen ervaring en door met lotgenoten te praten, welk bedrijf de negatieve uitschieter is. Het beraad zal aan de hand van de plaatselijke resultaten een zwarte lijst samenstellen. Vervolgens zal de keuze gemaakt worden om 1 à 2 bedrijven gericht aan te pakken. Het beraad kan rekenen op onderzoeksondersteuning van het Sociaal Hoger Onderwijs Friesland (universitaire afdeling) uit Leeuwarden. De vakbonden en hun bedrijfsledengroepen zijn in de te voeren strategie een onmisbare medestander, met bovendien ervaring en kennis op dit terrein. Er zal dan ook zoveel mogelijk overleg en samenwerking zijn met de vakbonden. Naast een voorbeeld-werking naar de Friese bedrijven wil het beraad vooral ook een actiever optreden van de vakbeweging tegen de ziekmakende arbeidsomstandigheden bereiken. Voor de WAO geldt immers heel sterk: voorkomen is beter dan genezen. Vooral als je als WAO'er ervaart dat er voor die genezing nogal wat kwakzalvers ingezet worden.

Leeuwarden,
 Barend Postma (voorzitter Fries
 WAO-beraad)
 Nanne de Jong (opbouwwerker
 Fries WAO-beraad)

WELZIJNSPLANNING, HET KAN NOG (BETER)

Onder deze, wat cynische, titel heeft de Stichting Kontakt Provinciale en Plaatselijke Organen voor Overleg en Advies een brochure uit gebracht over deze materie. De recente ontwikkelingen (rond de z.g. Democratische welzijnsplannings-gelden) hebben bij de samenstelling kennelijk een rol gespeeld, wat op zich niet verwonderlijk is. Wellicht daarom ook dat wat eng-hartig een soort autonome O.D.P.-functie op de voorgrond treedt en een concrete benoeming van de taken en posities van onderscheiden werksoorten buiten beschouwing blijft. Enigszins griezelig is de oproep aan gemeenten om "de wil van het volk" via steekproeven en sleutelfiguren aan de weet te komen, terwijl (im- en expliciet) kennelijk een buurtwerkstichting in de (zelfde) buurt (en veelal in beheer bij de bewoners zelf) als een als de pest te mijden "gevestigd P.I." wordt gekenschetst. Dit provoceert gemeentebesturen tot "ruimtelijke ordenings-inspraak-procedures" die nu juist vermeden dienen te worden, en wekt zeer ten onrechte de indruk dat alle instellingen op welzijnsterrein zeer van de bewoners vervreemde clubs zouden zijn. Dat neemt niet weg dat het boekje handzaam een aantal zaken op een rijtje zet en een aantal nuttige tips geeft aan allerlei "aktoren" in de welzijnsplanning. De fundamentele kritiek op het boekje (afgezien van de geschetste defensieve opstelling) is dat het uitgaat van "specifieke" welzijnsplanning als een van andere plannings-sektoren te onderscheiden gegeven. Kennelijk is nog steeds niet "hard" genoeg gezegd dat welzijn maar in zéér betrekkelijke zin met specifiek welzijnsbeleid te maken heeft. De afwezigheid van het operationeel maken van de samenhangen tussen z.g. "harde" en "zachte" planningssektoren is een belangrijk gemis. Want de maatschappelijke werkelijkheid leidt m.n. bij sociaal-economisch zwakkere groepen (altijd al en nu zeker) terecht niet tot overmatige belangstelling voor het "enge" welzijn.

*Te bestellen bij:
Stichting Kontakt,
Stationsweg 11
9401 KV Assen
Tel. 05920-18018, toestel 146/
147
Prijs f 4,-, excl. porto-kosten.*

HERGEBRUIK SCHOOLGEBOUWEN

De Stichting Ruimte, "ontwikkelingscentrum voor sociaal-kulturele akkommodaties en ruimte voor de jeugd in het woongebied" heeft zijn informatiebulletin 82/2 helemaal gewijd aan hergebruik van schoolgebouwen. Volgens de redactie heeft het sociaal-kultureel werk evenals het onderwijs recht op goede akkommodatie. Aan vrijkomende scholen wordt soms te gemakkelijk een sociaal-kulturele functie gegeven, terwijl andere functies wellicht beter in het gebouw zouden passen (huisvesting 1- en 2-persoons huishoudens, opslagplaatsen, ateliers, winkels, werkplaatsen). Bij de beslissing hergebruik of nieuwbouw moet de eigen aard van de activiteiten uitgangspunt zijn. Dat dat soms heel goed kan samengaan, bewijzen de voorbeelden in dit themanummer.

*Stichting Ruimte, postbus
20732, 3001 JA Rotterdam.
Tel. 010-131441.*

BOEKEN OVER OPBOUWWERK

Het afgelopen jaar zijn er twee waardevolle boeken op de markt verschenen over Opbouwwerk. Het ene boek *Opbouwwerk in de praktijk* besteedt met name aandacht aan het *hoe* van het opbouwwerk. Het andere boek *De strijd om de community* besteedt met name aandacht aan het *waarom* van het opbouwwerk.

In *Opbouwwerk in de praktijk* wordt aan de hand van een procesmatige beschrijving in zeer heldere taal inzicht gegeven in de hoeveelheid handelingen en de volgorde waarin die verricht moeten worden. Aan de hand van een negental stadia, te weten: oriëntatie, het leren kennen van de buurt, operationalisering, contactlegging, organisatieopzet, doelen en prioriteitstelling, het draaiend houden van de organisatie, het omgaan met vriend en vijand, en de afronding beschrijven de auteurs de opbouwwerkpraktijk.

Zij richten zich in eerste instantie op de "How to do" vraag en stellen dat deze onafhankelijk van ideologieën en politieke standpuntbepaling beantwoord kan worden. Vandaar dat dit boek een sterk technisch agogiserende tendens in zich heeft.

Indien de lezer dit niet voor lief wenst te nemen is het raadzaam naast dit werk het hiervoor genoemde boek *De strijd om de community* te lezen. Dit boek bevat negen teksten van zowel nederlandse als engelse auteurs waarin - in een drieluik - een verhelderend beeld wordt geschetst van de diverse stromingen in het opbouwwerk (van links radikaal tot planned change).

De strijd om de zeggenschap in de eigen omgeving vormt de rode draad. Zowel de technische agogisering als de radikalisering wordt op de korrel genomen. Daarnaast wordt aandacht gevraagd voor nieuwe ideeën en ontwikkelingen m.b.t. de nederlandse opbouwwerkpraktijk. Beide boeken zijn een waardevolle bijdrage voor de beroepspraktijk van opbouwwerkers.

Bart Lammers

De strijd om de community; onder red. van W. van Rees. Deventer, van Loghum Slaterus 1981, 269 blz., uitg.: Margecahiers. Prijs f 29,50.

Opbouwwerk in de praktijk; P. Henderson en D.N. Thomas. Samsom PRAKTIJKreeks. Prijs f 48,50.

OPBOUWWERK, SOCIALE PLANNING EN LOKAAL WELZIJNSBELEID

Het tussenrapport 4 in de serie "Opbouwwerk, sociale planning en lokaal welzijnsbeleid" is een beschrijvend verslag van een onderzoek in 25 Nederlandse gemeenten. De hoofdvraag van het totale project luidt: Wat is de taak en de positie van opbouwwerk op lokaal niveau? Het uiteindelijk antwoord op deze actuele vraag zal te zijner tijd in boekvorm verschijnen. Het onderhavige rapport doet verslag van het verrichte empirisch onderzoek. Ondervraagd zijn informanten van opbouwwerkinstellingen en van gemeentezijde. Een vergelijking wordt getrokken met eerder onderzoek in dezelfde gemeenten. Verschuivingen in opvattingen worden zodoende geanalyseerd.

Een greep uit de inhoud:

In de periode vanaf 1978 is het personeelsbestand in de 25 instellingen licht gegroeid. De instellingen uit de grote gemeenten hebben vaak ge-

diend als "aanhakingspunt" van moeilijke werksoorten.

Instellingen uit de kleinere en grote gemeenten zijn duidelijk bezig met bevolkingsondersteuning; de opbouwwerkinstellingen uit de middelgrote gemeenten steken relatief veel meer tijd in sociale planning. Deze gemeenten zijn vaak groeigemeenten en stellen voor nieuw (op)-bouw uitdrukkelijk geld ter beschikking.

De taken van de instelling hangen samen met de positie, die de opbouwwerkinstelling bekleedt in de lokale situatie. Het opbouwwerk opereert in het spanningsveld van overheid, bevolking en ander partikulier initiatief. Het opbouwwerk staat aan de kant van de bevolking, maar is daar niet mee te identificeren. De overheid heeft er eveneens baat bij.

De positie van het opbouwwerk is over het algemeen sterk en wordt positief gewaardeerd door de gemeente. In grote gemeenten is die positie het sterkst. Over de toekomst is het merendeel van de opbouwwerkinformanten somber. De hoofddruk is dat in de meeste instellingen de ondergrens bereikt is en dat nieuwe bezuinigingen het werk moeilijk gaan maken.

*Bestellingen à f 15,-- bij:
Marga de Vries of mevr. C. Hilderling,
Vakgroep Sociologie
van de Hulpverlening, Vrije
Universiteit, Prins Hendriklaan
35, 1075 BA Amsterdam.
Tel. 020-763651, 1st. 44 of 15.*

VERSLAGBOEK WAO-KONGRES EDE 1982 GEREED

Op 12 mei j.l. organiseerde het Landelijk WAO-Beraad een kongres van WAO-groepen en -organisaties in Ede. Ook allerlei instanties en organisaties waren - in de rol van luisteraar - uitgenodigd.

Het verslagboek van dit kongres, waarop meer dan 500 vertegenwoordigers van plaatselijke organisaties aanwezig waren, is thans verschenen. Alle belangrijke aspecten van de maatschappelijke en individuele leef-situatie van de arbeidsongeschikten komen aan de hand van de werkgroep-verslagen leesbaar en indringend aan de orde: variërend van de "teruggang in inkomens-positie" tot en met de mogelijkheden van "terugkeer in het arbeids-proces". Het lezenswaardige en goed uitgevoerde verslagboek toont een arbeidsongeschiktenbeweging die het er zeker niet bij laat zitten en steeds beter op een rijtje heeft gekregen hoe de zaken in elkaar zitten.

*Inlichtingen:
LANDELIJK WAO-BERAAD
Van Adrichemweg 20
3042 BE Rotterdam
Tel. 010-159436*

HEEFT DE REGIO NOG TOEKOMST?

Onlangs is het verslag gepubliceerd van een door de NRMW op 16 februari j.l. gehouden studiedag over de praktische problemen die zich voordoen bij decentralisatie van regionaal werkzame instellingen. Het verslag bevat o.m. interessante inleidingen van Mr. Th. de Bakker (VNG), Mr. J. Steegh (Min. BiZa) en Mevrouw Drs. C. Engels-Verhagen (P.I.-M.D. Zuid-Holland).

Daarnaast wordt een inventarisatie van knelpunten gegeven, alsmede een aantal suggesties voor oplossingen. Vooral voor opbouwwerk-instellingen in plattelands-situaties wordt deze publikatie ter lezing aanbevolen. Een van de vermelde konklusies luidt: "Decentralisatie zonder dat het regionaal niveau in stand blijft leidt tot voorzieningen van minder gehalte en mindere kwaliteit, en tot afbouw van voorzieningen. Dit wordt ook binnen het sociaal-kulturele werk op dit moment zeer duidelijk zichtbaar".

*Te bestellen bij:
NRMW, Eisenhowerlaan 146
2517 KP Den Haag
Tel. 070-512141*

Onderwijsstimulering:

BLAD "STIMULANS" HOUDT VOORLOPIG OP

Met een - extra dik - derde nummer beëindigt het informatie-blad voor onderwijsstimulering "Stimulans" voorlopig haar uitgaven; om financiële redenen. In 1983 zal e.e.a. opnieuw bekeken worden. In het laatste nummer o.m. aandacht voor het onderwijsvoorrangsbeleid, enkele Kamer-diskussies, een uiteenzetting over onderwijs-opbouwwerk, de samenwerking tussen welzijnsinstellingen en onderwijsinstellingen, een praktijkverhaal over "zeggenschap van kinderen in hun school", een artikel van opbouwwerker A. van Best, aandacht voor inter-kultureel onderwijs; en tenslotte de nota van de RCW over onderwijsstimuleringsbeleid.

*Losse nummers: à f 2,50
over te maken op gironummer
27.60.671 t.n.v. penning-
meester W.P.R.O. te Den Haag,
onder vermelding van:
Stimulans 3/1982.*

VRIJE VERTALING VAN DE VISIE OP VOLWASSENENEDUKATIE

De Landelijke Raad voor Cultureel Werk (RCW) heeft enige tijd geleden in de uitgave "Globaal kader" zijn visie geformuleerd op het beleid voor de volwassenenedukatie. Daarbij is vooral gekeken naar het sociaal-kultureel en edukatief werk (vorming en aktivering) en naar het verwerven van sleutelbekwaamheden door volwassenen (de zgn. elementaire edukatie).

Om die visie wat toegankelijker te maken voor een "breed publiek" (genoemd worden ambtenaren, gemeenteraadsleden, bestuurders, uitvoerend werkers en vrijwilligers) heeft Joost van Roon een vrije vertaling gemaakt, met wat uitweiding en uitleg er omheen en verhalen van mensen uit de dagelijkse praktijk zelf.

Het boekje "Lijnen naar volwassen leren" kost \$ 7,50 en kan worden besteld door overmaking van het verschuldigde bedrag op girorekening 3200384 t.n.v. de RCW te Amersfoort.

BEWONERSVERENIGING PROJEKT MENS EN MILIEUVRIENDELIJK WONEN EN WERKEN

Toen in de herfst van 1980 B en W van Dronten zich tot MeMo wendden i.v.m. vestiging van kleinschalige werkgelegenheid werd de basis gelegd voor het MW2 project.

Een door St.MeMo opgerichte initiatiefgroep zette de ideeën op papier en vond steun bij het Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiene. Al eerder had CRM en meer direkt de Begeleidings Commissie Ontwikkelings Projecten (BCOP) het belang van het project en van het meer zichtbaar maken van alternatieve ontwikkelingen onderkend door opbouwwerkster Greet Hettinga de kans te geven de ontwikkelingen te ondersteunen.

Vorig jaar juni zei de Gemeente Dronten officieel haar medewerking toe bij het realiseren van de bouw van milieuvriendelijke woon-werkklusters in de nieuwe wijk Dronten-Zuid.

Dat was het moment waarop de werving voor toekomstige bewoners actief begon. De reacties stroomden binnen en op de kontaktdagen in het gemeentehuis waren steeds zo'n 50 belangstellenden.

Duidelijk werd dat een tijdelijke vestigingsplaats niet gemist kan worden. Landelijk verspreid wonende belangstellenden hebben te weinig contact met elkaar om het proces, dat nodig is voor nieuwbouw c.q. zelfbouw gestalte en inhoud te geven. Bovendien zouden op een tijdelijke plek nieuwe bedrijfjes een start kunnen maken. Die belangstellenden waren er nl. wel, terwijl het aanbod van bestaande bedrijven achter bleef, mede door de onduidelijkheid over kosten en markt. Bij het in zicht komen van het afsluiten van kontrakten met de gemeente en het verkrijgen van subsidies en fondsen had de initiatiefgroep voor het project zich omgebouwd tot Stichting MW2. Het werd toen ook duidelijk dat wilden de serieuze gegadigden straks de rol van de I.G. c.q. Stichting over kunnen nemen, zij eveneens een rechtsvorm aan zouden moeten nemen. Na verwarring over het waarom en hoe en over het wel of niet in concensus besluit nemen kwamen concept-statuten op tafel voor de "Vereniging (Toekomstige) Bewoners MW2 project".

Tijdens de eerste kontaktdagen op onze eigen tijdelijke plek, een oud polderspionierskamp in Biddinghuizen, dat we de naam Middenland gaven, werd de Vereniging opgericht met als doel: Het bijeen brengen en actief behartigen van de algemene belangen van de mensen die serieuze plannen hebben om zich te vestigen op de woon-werkerven in Dronten-Zuid.

Het bestuur van de vereniging bestaat uit mensen die in Middenland wonen en elders in het land, zodat de belangen van beide groepen (toekomstige) bewoners behartigd worden.

Het ledental groeit langzaam, dit komt doordat lid worden een eerste stap en keuze is voor het echt meedoen aan het project.

Het is ook niet makkelijk een eenheid te vormen tussen hen die met hart en ziel bezig zijn in Middenland en de leden daarbuiten, vaak meer gericht op Dronten-Zuid. In Middenland wonen en werken nu in eigen bedrijfjes, waaronder herberg, natuurvoedingseethuis, klus- en bedrijf en drukkerij, 13 mensen.

Belangenverschillen kwamen naar voren rond het organiseren van een open dag voor de regio-bewoners en andere belangstellenden. Sommige bedrijfjes vinden de open dag te laat, anderen te vroeg omdat ze nog geen werk kunnen laten zien.

Nadag 4 en 5 augustus de kernkaravaan in Biddinghuizen was en 26 augustus een "bouw dag" is georganiseerd is de Open Dag de eerste grote activiteit van Middenlandbewoners en de (toekomstige) Bewonersvereniging.

Na de open dag op 6 november wordt er op 13 november een informa-

tiedag georganiseerd voor mensen die meer serieuze belangstelling hebben voor het projekt. Het doel van deze dag is mensen te informeren maar ook om mogelijk nieuwe leden te werven. Het gaat nu niet meer alleen om mensen met een bedrijfje waar de eerste contacten erg op gericht waren, maar ook om alleen bewoners voor de MW2-klusters in Dronten-Zuid.

Belangstellenden zijn welkom op een van de twee dagen of op het kantoor in Middenland.

Naas het sekretariaatswerk dat ik vanuit dat kantoor ga doen voor de Bewonersvereniging en het MW2-projekt, ben ik in Middenland bezig een keramiekwerkplaats op te zetten. Over twee jaar hoop ik daar in fulltime te werken.

Het kantoor is voor informatie open dinsdag - woensdagmorgen - donderdag.

Adres en telefoon: Noorderbaan 9, 8256 PP Biddinghuizen 03211-1133, bgg: MW2, Damrak 37, Amsterdam, 020-269077.

*Annemarie Waanders
sekr. Bewonersvereniging
MW2 i.o.*

AKTIES TEGEN STIJGENDE WOONLASTEN

Rotterdam gaat in het najaar actie voeren tegen de hoogte van de woonlasten. Het Vrije Volk van 7 oktober meldt dat het gemeentebestuur, de vakbeweging en organisaties van bewoners gaan praten over een gezamenlijke aanpak. Aktiepunten zijn de gasprijs, de huursubsidie en de huurprijzen. Samen met Amsterdam, Utrecht en Den Haag zullen eisen bij de regering worden neergelegd.

Wethouder Van der Pols heeft in de Vegin al gepleit voor bevestiging van de gasprijs. Volgens CPN-raadslid Roel van Veldhuizen betekent dit, dat de gemeente zijn "slappe houding" heeft laten varen.

Bewonersorganisaties verschillen van mening met de gemeente. Zij willen de gasprijs omlaag hebben. Ook willen zij de lage huren in de stadsvernieuwingswijken verlagen, terwijl Rotterdam de grootste moeite doet om ze op het huidige peil te houden. Toch lijkt men het over de protestactie eens te worden.

Lelystad

In Lelystad functioneert al twee jaar een woonkostencomitee dat actie voert tegen de stijgende woonkosten, in het bijzonder tegen de huurharmonisatie en de aardgasverhogingen. In een verslag van akties en werkwijze, voert het komitee aan dat Lelystad geen gewone gemeente is, maar een "groeistad" die met allerlei problemen kampt. In het verleden waren de huren laag, wat de stad aantrekkelijk maakte voor Amsterdammers uit de slechte buurten. Nu de huren als gevolg van de harmonisatie extra hard stijgen neemt de belangstelling af en dreigt Lelystad een dure tuinstad te worden, waar niemand meer de huur kan betalen. Uit protest daartegen weigeren sinds juli 1981 vele huurders om de huurverhoging te betalen. Hoewel de woningbouwverenigingen en de gemeente de aktievorm (het niet betalen van de huurverhoging) afwijzen, staan ze volgens het komitee inhoudelijk dicht bij hun standpunt dat een huurharmonisatie voor Lelystad grote problemen oplevert en (simpel gezegd) tegengehouden moet worden.

De gemeente, de woningbouwverenigingen en het komitee hebben gezamenlijk een tweetal rapporten uitgebracht t.w.; "Huurbeleid 1981-

de gevolgen voor Lelystad" en Huurbeleid 1982- meer dan alleen trend?".

Achterstallig onderhoud

In Amsterdam waren er dit jaar rond de 30.000 mensen die weigerden de huurverhoging te betalen, zij het dat het hier veelal gaat om een protest tegen achterstallig onderhoud van particuliere woningen. Volgens O.B.A.S.A. (Overleg Bundeling Aktiegroepen Stadsvernieuwing Amsterdam) heeft het weigeren van huurverhoging echter meestal niet ten gevolge dat de huiseigenaar zijn onderhoudsplicht wel nakomt. In de brochure "KLachten? Je kunt je huisbaas dwingen!" wordt gewezen op andere mogelijkheden zoals het aanspannen van een kort geding en het inschakelen van Bouw en Woningtoezicht.

Inlichtingen over het
woonkostenkomitee bij:
Fenna Bolding, Plantage 140
8212 VJ LELYSTAD
De OBASA-brochure kost twee
kwartjes en portokosten
OBASA, Prins Hendriklaan 52
1075 VE AMSTERDAM, tel. 020-765351

EKONOMISCHE INITIATIEVEN BEWONERS-ORGANISATIES

Op de werkbijeenkomst "stedelijke" en "plattelands" opbouwwerk (zie ook elders in MO) kwam ook het oprukkende probleem van de "betaalbaarheid van het dagelijks leven" aan de orde. De signalen daarvan zijn al duidelijk merkbaar. Zo is de positieve beoordeling van stadsvernieuwing omgeslagen in angst voor de daaruit voortkomende kostenverhogingen: zo zijn er acties voor de steeds maar oplopende energie-lasten en staan uitkeringen en inkomens steeds sterker onder druk; en nieuwe tweede hands markten komen tot bloei. In hoeverre leiden deze omstandigheden tot initiatieven bij bewoners-organisaties om op economisch terrein bepaalde economische aangelegenheden in "eigen hand" te nemen; en welke ondersteuning kan het opbouwwerk daarbij leveren. Is het van belang op dit terrein ideeën en initiatieven uit te wisselen?. Bewoners-organisaties en opbouwwerk(st)ers die op dit terrein initiatieven ontplooiën (willen), worden verzocht contact op te nemen met het Platform Opbouwwerk. Dit om beter te kunnen beoordelen wat "theoretisch" en "praktisch" aan ondersteuning van deze ontwikkeling nuttig is.

FRIES DORP IN OVERLEG VOOR EIGEN ENERGIEVOORZIENING

Van het energieproject dat als doel heeft het Friese dorp Deersum zelfvoorzienend te maken, is in het dorp nog niet veel te merken. Nog geen windmolens en nog geen biogasinstallatie; het is niet meer "the talk of the day".

Achter de schermen wordt echter wél gewerkt, zowel door Plaatselijk Belang, de firma Paques als door de gemeente Rauwerderhem waar- onder Deersum valt.

Een technisch probleem, hoe de windmolens moeten worden samen-gekoppeld, nadert een oplossing.

Wat de organisatievorm betreft: men werkt momenteel aan de statuten van een coöperatie.

Vertegenwoordigers van het projekt hebben hierover een bespreking gehad met minister De Ruyter.

Deze stelde voor om een stichting op te richten maar men is hierin niet meegegaan omdat men de zeggenschap over het projekt zo dicht mogelijk bij de Deersumers wenst te houden.

Verder zijn er natuurlijk nog financiële problemen: wie geeft subsidie; moet er gemeentegarantie komen?.

Al met al is het nu zover dat binnenkort de bevolking - Deersum telt 145 bewoners - weer opgeroepen wordt een vergadering bij te wonen.

Daarin zullen de definitieve plannen op tafel gelegd worden en moeten de mensen beslissen of ze met elkaar in zee willen gaan.

Want het projekt lukt alleen wanneer de gehele gemeenschap achter deze nieuwe vorm van energievoorziening gaat staan en op een hechte samenwerking gerekend kan worden.

Fons Hoekstra
Rijksweg 15a
Deersum

DE CENTRUM PARTIJ

Toenemende druk van en nadrukkelijk aanwezig zijn van zogenaamde minderheidsgroepen van allerlei rassen en culturen.

Vooraf het gevoel van onbehagen en onveiligheid geeft de mensen in de Stationsbuurt, de oorspronkelijke nederlandse bewoners, het gevoel weggedrukt te worden.

Vele gebeurtenissen in de wijk schietpartijen, steekpartijen, diefstal, openlijke drugshandel, geweldplegingen en het op straat deponeren van afval enz. enz., te veel om op te noemen.

Ook het weinig zichtbaar optreden van de gezagsdragers heeft er toe bijgedragen dat de mensen, sommige openlijk de anderen minder open, in deze omgeving een soort van rassenhaat heeft gegeven.

Al deze problemen, de steeds groter wordende werkeloosheid en een getimede campagne heeft er mijns inziens toe bijgedragen dat de Centrum Partij zo ongewoon veel stemmen heeft gekregen. Door de mensen van andere landen de schuld te geven van deze problemen heeft die partij voet aan de grond gekregen. Vele gastarbeiders hebben ook angst gekregen en zeggen als de toestand zo blijft dat zij zo gauw mogelijk weer terug naar hun geboorteland gaan.

Een man kwam wat angstig naar mij toe en zei: "Nu schelden al kinderen naar mij. Een jongetje van een jaar of tien riep "tering turk" (het was een spanjaard).

Dus ik vrees, dat als we er niet voor waken dat binnen niet al te lange tijd, gedreven door die partij, de bevolking in onze wijk elkaar niet meer verdraagt.

Het doet mij denken aan gelukkig vervlogen tijden 40-45. Bij deze gedachte ril ik!.

J.L. Hofman
Woonorganisatie Stationsbuurt Den Haag

DE "REAGANOMICS" VAN DE KWARTAIRE SEKTOR

tijdschrift-thema

Onder de "vette" kop "CRM zet mes in subsidies wist de Telegraaf op 27 juli jl. te melden dat wederom over de gehele linie ingeleverd zou moeten worden. Interessant was dat het blad de gelegenheid aangreep om ook eens bij de "fondsen" (Koningin Juliana Fonds, Prins Bernhard Fonds) te informeren of zij van de malaise in de overheidsbestedingen ook wat merkten. Dat bleek het geval. De particuliere fondsen worden overstelpt met verzoeken en een woordvoerder van het KJF verklaarde desgevraagd dat de middelen van dit fonds verder uitgesmeerd worden: meer actie-groepen en instellingen moeten het met minder geld doen.

Struktureel zijn de fondsen als financieringsbron overigens maar matig interessant. Volgens Dr. Lapree (Erasmus Universiteit) behoren de 10 "grote" een effekten-bezit van 89 miljoen gulden. Terecht is dan ook b.v. het KJF (dat uit de opbrengsten van de Algemene Loterij Nederland op jaarbasis zo'n 25 miljoen te verdelen heeft) op de koers gaan zitten m.n. niet-strukturele en vernieuwende subsidies uit te keren (statutaire doelstelling KJF: "het verlenen van financiële steun voor de oprichting, uitbreiding of instandhouding van instellingen, welke zich bezighouden met maatschappelijk werk of maatschappelijk opbouwwerk of wier arbeid daarmee nauw verband houdt").

Overheid verantwoordelijk

Van de partikuliere fondsen kan in generlei opzicht verwacht worden dat zij struktureel overheids-financiering zouden kunnen vervangen of in enige mate blijvend aanvullen. In barre tijden op zoek naar middelen zijnde, zou de neiging bij bewonersorganisaties en ondersteunend opbouwwerk kunnen ontstaan om waar dan ook aan te kloppen. Dat kan in bijzondere gevallen (b.v. voor een experiment of een eenmalig tekort) nuttig zijn, maar is als strukturele uitweg niet zinwol.

Principieel niet omdat financiering van kwartaire (maatschappelijke) voorzieningen een overheidstaak is. Dit niet alleen vanwege de gegroeide voorzieningen- en regelingen-struktuur, maar inhoudelijk vanwege de plicht om juist de ondersteunende voorzieningen t.b.v. sociaal-ekonomisch zwakkere groepen (ook in slechte tijden) overeind te houden, alsook vanwege de overheidstaak om te werken aan de inrichting van de post-industriële samenleving (die zich ongeacht het belang van export-kredieten en innovatie onontkooombaar opdringt).

Het merkwaardige wat zich voordoet, is dat van overheidswege momenteel alles gezet wordt op een hernieuwd industrieel élan met opzettelijke gelijktijdige veronachtzaming van een aktivering van een vernieuwend maatschappelijk élan. En dat terwijl de samenhang tussen beide - hoe vertroebeld waarneembaar soms ook - nadrukkelijk aanwezig is.

Het is de vraag of politiek inzicht terzake wel tijdig en voldoende vertaald wordt in behoud van instrumentarium of de ombouw daarvan. Afbraak lijkt vooralsnog het wachtwoord. Vandaar dat de vraag relevant kan zijn of bewonersorganisaties en ondersteunend opbouwwerk in uitzonderlijke gevallen nog ergens anders terecht kunnen. Behalve de al genoemde fondsen dringen zich dan gedachten op aan financiële impulsen vanuit kerkgenootschappen en het bedrijfsleven. Het lijkt er echter niet op dat de daarin besloten liggende "weg terug" zelfs nog maar bestaat.

Afgezien van de hierboven al bewtjfelde wenselijkheid is het zo dat de kerken (behoudens bepaalde fondsen) zelf met grote financieringsproblemen zitten en bij het bedrijfsleven is a.h.w. het belang weggevallen. Decennia-lang hadden de grote industriële bedrijven een direkt belang bij voorzieningen voor ten minste hun werknemers en het "maatschappelijk klimaat" in de plaats van vestiging. Als een voorbeeld daarvan kunnen b.v. de Philips' Gloeilampenfabrieken in Eindhoven gelden, die o.m. een eigen woningbedrijf beheerden, eigen artsen en apotheek, buurthuizen opzetten en exploiteerden, speeltuinen subsidieerden enz.. Al meer dan 15 jaar worden al deze voorzieningen en participaties in financiering systematisch afgestoten. Dergelijke ontwikkelingen zijn maar zeer ten dele terug te voeren op verbeteringen in de overheidssfeer terzake van welzijns-voorzieningen. Doorslaggevender lijkt dat bij het bedrijfsleven een afnemende behoefte aan personeel bestaat, waardoor allerlei "tertiaire" arbeidsvoorwaarden uit oogpunt van bedrijfs-policy kunnen vervallen.

"Establishment organizations"

Het Amerikaanse tijdschrift "Business Week" dat vorig jaar onderzoek wat het bedrijfsleven aan subsidiëring van allerlei maatschappelijke aangelegenheden deed, kwam tot de konklusie dat het bedrijfsleven - mede als gevolg van de beperkingen van de overheidssubsidies - wel "iets meer" ging doen, maar dan wel voor "minder gegadigden". Bovendien konstateerde het weekblad dat vooral "establishment organizations" bedrijfs-subsidies ontvangen met "more experimental programs falling by the wayside" (Business Week, July 6, 1981). Een Engels onderzoekje van The Observer (2 augustus 1982) onder 35 grote bedrijven leerde dat die tesamen zo'n 7 miljoen gulden vergaven. De redakteur meldt overigens dat de bedrijven zeer zwijzaam zijn over de vraag aan wie zij dan wel middelen gaven. Slechts op één onderdeel van hun subsidiëring waren de bedrijven volgens hem openhartig, t.w. de subsidiëring van politieke partijen en verwante groepen ("These in the main end up with the Tory Party").

"Reaganomics"

In een recent artikel (Maandblad Succes, oktober 1982) schetst B. Groeneveld de doorwerking van de afbraak van "The Great Society" in de Verenigde Staten: "President Reagan wil af van de verzorgingsstaat, hij wil dat de Amerikanen teruggaan naar het verleden, toen iedereen voor zichzelf zorgde en de directe omgeving de mensen opving die buiten hun schuld in moeilijkheden waren geraakt." In feite resulteert deze policy in een vergrote afhankelijkheid van de "kerken" en het "bedrijfsleven", die - aangemerkt als "private initiative" - geacht worden bredere verantwoordelijkheden tot zich te nemen. Wat het eerste betreft, memoreerde de president in een recente toespraak: "Als elke kerk en synagoge in de Verenigde Staten gemiddeld tien arme gezinnen zouden adopteren, zouden we alle regeringssteun kunnen afschaffen". Een tweede daaraan gekoppeld voordeel: "Doordat dit systeem bemand zou worden met vrijwilligers zou het een stuk goedkoper zijn". Om het bedrijfsleven te aktiveren is zelfs een speciale organisatie ontwikkeld t.w. de "Presidential Task Force on Private Initiative", waarvoor de regering alleen de huisvesting betaalt. De bemanning bestaat uit "vrijwilligers", d.w.z. uit een staf van 44 mensen uitgeleend en betaald door het bedrijfsleven. Aangezien het bedrijfsleven zeker belang heeft bij het "welzijn" in de plaatsen waar het gevestigd is, wordt het geacht ter plekke bij te dragen aan de oplossing van de maatschappelijke vraagstukken; en dat niet alleen op welzijnsterrein.

Als voorbeeld houdt Reagan de natie voor de "New York City Partnership Inc.", geleid door kopstukken uit het bedrijfsleven. Eén van de wijzen waarop deze organisatie diensten verleent, is het beschikbaar stellen van "expertise" om allerlei vraagstukken op te lossen. Zo heeft een groep van 22 experts van IBM, Citybank, Exxon, ITT b.v. een jaar lang gestudeerd op verbeteringsvoorstellen voor het openbaar vervoer in New York op kosten van het bedrijfsleven. En een andere werkgroep "vesierde" zomerbaantjes voor jongeren; in totaal 10.000. Maar Burge-meester Edward Koch was er niet zo blij mee, omdat onder de vroegere regerings-programma's de overheid 60.000 mensen aan een zomerbaan kon helpen.

Een door het bedrijfsleven gefinancierd onderzoeksinstituut, de "Conference Board", heeft inmiddels enkele studies verricht naar de bereidheid van het bedrijfsleven om al die functies ook werkelijk te behartigen. Heel opmerkelijk was de uitkomst niet: het bedrijfsleven zou naar partiële oplossingen kunnen bieden, die bovendien met de winst-positie van de onderscheiden bedrijven zouden stijgen of dalen. Ook de gok op "de vrijwilligster" (want uiteraard hoofdzakelijk vrouwen) blijkt z'n beperkingen te hebben: het aantal werkende vrouwen is gestegen van 40 naar 50% en stijgt nog, waardoor het "gratis reservoir" onvoldoende oplevert.

Een "beoordeling" van dit alles valt buiten het bestek van dit artikel-tje, maar in alle nuchterheid kan wel worden vastgesteld dat een dergelijke - in letterlijke zin re-aktionaire - politiek natuurlijk geenszins leidt tot het onafhankelijk en initiatief-rijk maken van sociaal-ekonomisch zwakke groepen. Het vervallen van allerlei materiële en "intermediaire" voorzieningen leidt rechtstreeks tot een naakte willekeur.

Nederlands bedrijfsleven

Afgezien van de vraag of de "onttacking" van de Nederlandse verzorgingsstaat soortgelijke proporties aan zal nemen als boven geschetst, is het interessant een - zij het beperkt - licht te werpen op de wijze waarop het Nederlands bedrijfsleven momenteel met dergelijke zaken omgaat. Een nogal inkomplete vraagstelling bij een aantal bedrijven levert geenszins de indruk op dat het bedrijfsleven een uit welzijns-politiek oogpunt "markante rol" zou kunnen gaan spelen (dat nog afgezien van de wenselijkheidsvraag).

Zo zijn er bedrijven als Fokker die ronduit meedelen dat gegeven hun karakter als exportindustrie financiering in de kwartaire sector geheel en al buiten het blikveld valt; en dat hooguit zeer ad-hoc z.g. "sponsoring-" activiteiten plaatsvinden.

En bedrijven als AMRO, Nationale Nederlanden en Douwe Egberts, als mede Shell bieden in hun beantwoording van de vraagstelling nauwelijks enig zicht op wat zij terzake wel of niet doen. Zo stelt Shell dat opening van zaken zo veel kansen op "onvolledige waarnemingen" of "verkeerde konklusies" biedt, dat zij daarvan af ziet. In algemene zin zegt dit bedrijf zich te beperken tot erkende, landelijke overkoepelende fondsen en z.g. "nabuurschappelijke" verzoeken van organisaties in de direkte omgeving van vestigingen.

De NKF-groep acht e.e.a. wel een taak: "Afgezien van het feit dat een onderneming vanzelfsprekend een belang heeft bij welzijnsbevorderende activiteiten, gaat het bij subsidies en giften naar onze mening n.l. om een geheel normale maatschappelijke verantwoordelijkheid". Tevens stelt deze onderneming dat bij haar bedrijven stringent bezuinigd moet worden, wat uiteraard betekent dat "verzoeken om bijdragen uiterst kritisch worden beoordeeld". Een andere onderneming - Delta Loyd - kent een "donatie-kommissie" die - overigens zonder vaste richtlijnen - verzoeken beoordeelt. De nadruk ligt op landelijke akties (zoals het Jaar voor Gehandicapten), specifieke Amsterdamse

baar is. In 1981 werd de "In-
ton" uitgegeven.

Als criterium geldt voor de potentiële bijdrage-objekten: "Ze moeten een wetenschappelijk of edukatief doel hebben of moeten op andere wijze een bijdrage vormen aan de gemeenschap". Politieke en winst-doeleinden worden ten principale uitgesloten. Een in het personeelsblad (Informail 9-3-'82) opgenomen overzicht toont vnl. "gesettlede" organisaties, als Rode Kruis, Prins Bernhard Fonds en Instituut voor natuurbeschermings edukatie.

Verderop in MO staat nog een afzonderlijk interview met medewerkers van een ander groot bedrijf, Philips, opgenomen.

Hoewel, nogmaals, met bovenstaande zeker geen compleet beeld kan worden getekend, staat wel vast dat een verregaande "terugtrek" van de overheid in geen enkel opzicht gekompenseerd zal worden door "het" bedrijfsleven. Dit geheel afgezien van de (on)wenselijkheid van een dergelijk ontwikkeling.

INTERVIEW MET EEN BEDRIJF

De N.V. Philips Gloeilampenfabrieken te Eindhoven staat bekend om zijn aanzienlijke inspanningen in het verleden voor de totstand-koming van vormen van plaatselijk welzijnswerk.

M.O. vroeg het bedrijf naar het huidige beleid ter-zake en naar ideeën over een mogelijke (re)privatisering van thans door de overheid gefinancierde diensten. Dr. P. Winkel (adj. directeur sociale zaken, lid van de subsidiecommissie) en de heer P.J.W.M. de Rooy (sociaal-culturele activiteiten) waren bereid om een en ander mondeling toe te lichten.

De betrokkenheid van het bedrijf (materieel en immaterieel) bij tal van voorzieningen wordt al jaren stelselmatig beëindigd. De laatste restverschijnselen daarvan worden thans "op een fatsoenlijke wijze opgeruimd". Haaks daarop staat dat de subsidiecommissie de laatste jaren door het tekort aan overheidsgelden weer gekonfronterd wordt met een toenemend aantal aanvragen. Door het steeds kleiner worden van de winst kan het bedrijf daar maar zeer ten dele aan voldoen. Bovendien acht het bedrijf het zeker géén van-zelfsprekende zaak dat nu weer een beroep op het bedrijf wordt gedaan.

Het principe dat, waar initiatieven gestalte hebben gekregen en zijn overgenomen door overheid of andere instanties, het bedrijf zich terugtrekt, stamt in feite al uit het begin van de jaren zes-

fig. Wat het opbouwwerk betreft: Philips exploiteerde toen in Eindhoven onder meer vijf buurthuizen. Duidelijk werd dat dit géén blijvende taak van een bedrijf kon zijn, maar dat het hier ging om een gemeenschapstaak, met een gedeelde verantwoordelijkheid van partikulier initiatief (waaronder het bedrijfsleven) én de overheid.

Toen de idee van "community organization" hier te lande ingang vond, wilde Philips in Eindhoven meewerken aan de totstandkoming van "opbouwactiviteiten" die zich geheel buiten het bedrijf zouden kunnen ontplooiën. Het bedrijf gaf een forse bijdrage aan de ontwikkeling van een opbouworganisatie, maar beijverde zich tegelijkertijd bij overheden van verschillende niveaus voor subsidiëring van dit initiatief. Het duurde nog jaren voordat de rijksoverheid daartoe overging en de gemeente schoorvoetend volgde. Vanaf dat moment trok het bedrijf zich geleidelijk terug. Een eventuele (re)privatisering van thans door de overheid gefinancierde voorzieningen, zal volgens de heren Winkel en De Rooy op veel problemen stuiten. Een van de grote bezwaren van de collectieve sector is dat de marktverhouding daar zoek is. Een bedrijf dat de vraag niet goed voorspelt, wordt onmiddellijk afgestraft, maar het aanbod van welzijnsvoorzieningen heeft zich ongelimiteerd kunnen uitbreiden. De overheid was is staat die voorzieningen te financieren uit de belastingsinkomsten. Op dit moment zou (re)privatiseren voor het bedrijf keihard betekenen: dubbel betalen en daartoe is het bedrijf noch in staat noch bereid. Wellicht is de lokale overheid beter in staat dan de centrale om in de vierde sektor een zekere commercialisering te bewerkstelligen, alsmede om die mensen te ondersteunen die zelf initiatieven nemen.

Charlotte Krop

VIDEOBAND OVER BELANGEN VAN WERKLOZEN

In samenwerking met bewegingen van werklozen heeft de commissie Oriënteringsdagen een videoband gemaakt over de belangen van werklozen en hun kijk op de problemen. De titel is: "Niet langer van gisteren". De korte inhoud: er moet werk komen, is er wel werk?; je toch beschikbaar houden; afschaffen sollicitatieplicht; werkprojecten; anders denken. Basis-groepen hoeven geen huur te betalen, instellingen e.d. betalen \$ 130,-.

Nadere inlichtingen bij:
 Agnès Elling of Raf Janssen
 Lenen bij de Commissie Oriënteringsdagen
 Nieuwe Gracht 6
 3512 LP UTRECHT
 tel. 030-328557

GEBRUIKSAANWIJZING

De Stichting Opbouwwerk Eindhoven, in haar huidige vorm werkzaam sinds begin dit jaar, presenteert zich heel duidelijk in een vouwblad aan groepen mensen die het opbouwwerk willen inschakelen. In een "beknopte gebruiksaanwijzing" vertelt de SOE voor wie ze werkt, door wie ze betaald wordt, hoe het bestuur in elkaar zit, wat de bijdrage van SOE kan zijn aan een project, welke criteria gelden bij een besluit: bijdrage of niet, welke deskundigheden ze in huis heeft en waar haar prioriteiten liggen.

OPBOUWWERK EN GEZONDHEIDSZORG

Het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Holland organiseert op 22 november a.s. om 13.30 uur te Dordrecht een bijeenkomst voor opbouwwerk(st)ers die bij de ondersteuning van groepen te maken krijgen met gezondheidszorg.

Het kan gaan om steun aan wao, patiënten- en zelfhulpgroepen, maar ook om b.v. bewonersorganisaties die zich beijveren voor het beëindigen of voorkomen van gezondheidsbedreigende situaties als stank- en lawaaioverlast.

Uit eigen ervaring weet het werkcentrum dat veel energie van deze groepen gaat zitten in de volgende vragen:

- hoe organiseren we ons intern en met andere groepen om meer kracht/macht te krijgen?
- hoe wék je belangstelling en organiseer je b.v. een klachtensprek-
uur?
- welke organisaties kunnen ons ondersteunen, behalve financieel ook informierend, begeleidend of in de zin van solidariteit?
- welke ontwikkelingen doen zich voor in het (overheids)beleid, Nota patiëntenbeleid, Wet voorzieningen gezondheidszorg, en wat voor invloed kunnen we daarop uitoefenen?

Het werkcentrum wil opbouwwerk(st)ers in de gelegenheid stellen om hun ervaringen uit te wisselen en hun deskundigheid te vergroten, waarbij ook zal worden ingegaan op de vraag welke betekenis het opbouwwerk kan hebben binnen de gehele gezondheidszorg.

*Reacties en inlichtingen bij
Moniek Mol, Stichting Werkcentrum
Opbouwwerk Zuid-Holland
Singel 272, Dordrecht.
Tel. 078-141443*

P.A.O. -KURSUSSEN WELZIJNSBELEID

Vanaf medio januari 1982 worden bij voldoende belangstelling in Amsterdam en Nijmegen post-akademische cursussen gehouden over welzijnsbeleid, bezuinigingen en planning van lokaal welzijn. De cursussen zijn bestemd voor diegenen die werkzaam in bij gemeentelijke, provinciale en landelijke instellingen overheid of/en in de één of andere vorm betrokken zijn bij welzijnsplanning. De cursus wordt op 10 achtereenvolgende vrijdagen gehouden. De deelnamekosten zijn \$1 980,--.

Inlichtingen bij:
P.A.O. Welzijnsbeleid,
St. Canissingel 38,
6511 TK Nijmegen,
tel. 080- 229564.

SAMENWERKINGSVERBAND OPBOUW- WERK ONDERWIJSSTIMULERING

Op 22 september j.l. vond in Utrecht een intensieve studie-dag plaats over het opbouwwerk m.b.t. het onderwijsstimuleringswerk. Ter voorbereiding daarvan had het Platform Opbouwwerk een werkmap samengesteld met daarin voor de studie-dag geschreven artikelen van Anke Boon over "dokumentatie en informatie", Sjors van der Wardt over "deskundigheidsbevordering" en van Piet Dijkhuis en Wil van de Leur over "belangenbehartiging en beleidsbeïnvloeding". De uit het gehele land afkomstige deelnemers/sters aan de door Bart Lammers voorgezeten bijeenkomst besteedden in een drietal deelgroepen aandacht aan elk van de drie onderwerpen, die zich overigens elk wel lenen voor een afzonderlijke dag.

De voornaamste konklusies die zich aftekenden waren m.b.t. dokumentatie en informatie m.n. de noodzaak van de ontwikkeling van een "netwerk", waarin m.n. allerlei al bestaande bronnen (b.v. spel- en opvoedingswinkels) een rol dienen te spelen; en dat bovenal goed toegankelijk moet zijn voor ouders/buurtbelanghebbenden.

Aangaande het deskundigheids-vraagstuk werd als hardnekkig probleem vastgesteld dat alle ervarings-deskundigheid opgeslagen blijft in de "hoofden" van de geïsoleerd opererende opbouwwerk(st)ers en dat er geen tijd en instrumentarium beschikbaar is om allerlei (half-)fabrikaten over te dragen, hetgeen ook uit een oogpunt van methodiek-ontwikkeling onmisbaar geacht wordt.

Aangaande de beleids-beïnvloeding en belangenbehartiging werd gekonkludeerd tot de noodzaak van een eigen opbouwwer-geluid ook op landelijk niveau, terwijl men kritisch stond t.o.v. de nogal magere beleidsmatige inbreng van het welzijns-departement in het onderwijsstimuleringsbeleid vergeleken met het Ministerie van Onderwijs. Hoewel een aantal deelnemers aan de studie-dag inhoudelijke uitwisseling en verdieping erg belangrijk vond, was de vergadering nadrukkelijk van oordeel dat in eerste aanleg m.n. een gedegen inbreng ontwikkeld moest worden op de onlangs gereedgekomen beleidsnota over het onderwijsvoorrangsgebieden-beleid. Daarbij achtte men het "legitiem en noodzakelijk dat vanuit het opbouwwerk een eigen gezicht getoond wordt ook op landelijk niveau".

Teneinde een aantal werkzaamheden daadwerkelijk aan te pakken werd een samenwerkingsverband ingesteld, dat uit een actieve kern van negen personen (gespreid over het land) is samengesteld en zal worden gecomplementeerd en ondersteund vanuit het platform.

*Inlichtingen:
Platform Opbouwwerk,
Bart Lammers,
Prins Mauritslaan 26
2582 LS Den Haag
Tel. 070-521354*

WERKBIJeenKOMSTEN VERSTERKING LOKAAL OPBOUWWERK

Op 24 september en 1 oktober j.l. organiseerde het Platform Opbouwwerk in Utrecht een tweetal werkbijeenkomsten voor het plaatselijk opbouwwerk. De instellingen die zich hiervoor hadden opgegeven, ontvingen ten behoeve van de interne voorbereiding van deze werkbijeenkomsten een dokumentatiemap, waarin een aantal concrete voorstellen waren opgenomen die - met als basis onderlinge samenwerking - zouden kunnen bijdragen tot versterking en verbetering van de plaatselijke opbouwwerk-praktijk.

De voorstellen waren gegroepeerd rond de thema's "voorwaarden", "uitvoering" en "kontrole". Op de eerste en drukste dag waren het met name de stedelijke instellingen die zeer betrokken diskussieerden over de mérites van de verschillende voorstellen, terwijl op de tweede dag m.n. de plattelanders (bedachtzamer zoals dat hoort) zich in deze materie verdiepten.

Nadrukkelijke instemming was er voor de aanpak van verbeteringen op het terrein van kennis- en informatie-verwerving en de (onderlinge) uitwisseling van "hulpmiddelen". Ook werd het van groot belang geacht dat het uitvoerend opbouwwerk beter onderbouwd ondersteuning zou kunnen gaan verlenen aan bewoners-initiatieven die in het verlengde liggen van de oprukkende problematiek rond de "betaalbaarheid van het dagelijks leven". Eveneens positief werd geoordeeld over de verdere uitdieping van voorstellen m.b.t. de gemeentepolitiek.

Minder enthousiasme werd opgebracht voor een paragraaf "kosten/baten-analyses", die naar het oordeel van vele aanwezigen weinig toepasselijk zijn, omdat enerzijds te veel "variabelen" de voortgang van de werkzaamheden - buiten het opbouwwerk om - feitelijk bepalen, terwijl anderzijds onduidelijk is of door b.v. bewoners gekonstateerde "baten" ook zo worden gedefinieerd door andere belanghebbenden (zoals b.v. een gemeentelijke dienst) die geheel andere beleidsoogmerken nastreven, welke somtijds kunnen konflikteren. Positiever werd geoordeeld over het werken aan verbeteringen in de kwaliteit van "verantwoorde verslaglegging" door de opbouwwerkinstelling aan bewoners-organisaties, overheden en andere belanghebbenden. Voorts kwam nadrukkelijk naar voren dat voor de realisatie (en/of doorkoppeling) van een aantal van de voorstellen samenwerking van de verschillende organisaties in de steun-structuur van het opbouwwerk noodzakelijk is en dikwijls ook met organisaties daarbuiten. Op basis van de verslaglegging over beide dagen zal een aantal voorstellen definitief in uitvoering worden genomen, terwijl andere eerst verder zullen worden uitgewerkt in overleg met de plaatselijke instellingen.

*Inlichtingen:
Platform Opbouwwerk,
Wil van de Leur,
Prins Mauritslaan 26
2582 LS Den Haag
Tel. 070-521354*

"VOORBEELDPROJEKT DAPPERBUURT"

Dezer dagen is een verslag in boekvorm verschenen over de werkzaamheden van een groep beeldende kunstenaars in het stadsvernieuwingsproject "Dapperbuurt" in Amsterdam over de periode van 1975 tot 1982. De publikatie kwam tot stand in opdracht van het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. Exemplaren zijn verkrijgbaar tegen vooruitbetaling van \$1 5,- op gironummer; 751 ten namen van het Distributiecentrum Overheidspublicaties te Den Haag met vermelding van I.S.B.N. nummer; 90.346.00734.

IDEOLOGIE; BEZUINIGINGEN EN VERZET

De avonden lengen, de economie stagneert, de maatschappelijke aanvaarding van het huidige welzijnsvoorzieningenpatroon vermindert. Redenen te meer voor vrijgestelden in het welzijnswerk, het deze zomer verschenen lijvige rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid: "Herwaardering van Welzijnsbeleid" toch maar eens te gaan lezen.

Aanleiding voor het rapport is het ontbreken van een concept, een ideologie van welzijnsbeleid tegen de achtergrond van bezuinigen én de nieuwe behoeften/noden in de samenleving.

In de ± 300 bladzijden worden acht hoofdstukken geleverd, twee voor de inleiding en probleemstelling, vier voor deelstudies op gebied van somatische resp. geestelijke gezondheidszorg, bejaardenbeleid en volwassenenedukatie. Het rapport besluit met twee hoofdstukken conclusies en samenvattingen.

De vele tientallen beleidsaanbevelingen in het rapport stelen op drie pijlen: a. een nieuwe, althans gedeeltelijk doch in ieder geval recent uitgewerkt concept van welzijn en welzijnsbeleid

- b. een analyse van de middelen om die te realiseren
- c. een doorleefd kostenbesef

In de formulering van het welzijnsbegrip wordt enerzijds een sterke nadruk gelegd op de eigen daadkracht en verantwoordelijkheid van het individu voor het bereiken van zijn/haar betere situatie. Anderzijds met opvallende nadrukkelijkheid wordt de eis aan welzijnsinstellingen gesteld te werken aan sociale integratie, verminderen van sociale ongelijkheid en vergroten van sociale stabiliteit. Dat laatste mag niet opgevat worden als bewerkstelligen van rust en orde maar het beter op elkaar afstemmen van economische en bestuurlijke systemen met het oog op het vergroten van de menselijke behoeftebevrediging.

Bij de analyse van de middelen snijdt het rapport alle belangrijke actuele thema's uit de welzijnsdiskussie aan: - voorzieningen reguleren via het marktprincipe of overheidsfinanciering - relatie overheidsinitiatief of particulier initiatief - de noodzaak van samenhang - centraal of decentraal (gemeentelijk) de regelgeving laten plaatsvinden - professionalisering of vrijwilligerswerk - gratis of invoering profijtbeginsel - vrijwilligerswerk met behoud van een uitkering - de kansen op betere voorzieningen dankzij planning via de kaderwet.

Het betoog bevat veel enerzijds en anderzijds wendingen en er wordt dikwijls gekozen voor een uitgewerkte én-én benadering i.p.v. een enkelvoudige keus. Linkse critici hebben het rapport al gekraakt vanwege het feit dat het een wegbereider is - nu wetenschappelijk gelegetimeerd - voor meer bezuinigingen, afbraak van voorzieningen en afwenteling van de lasten op de armen.

Het betoog biedt daartoe zeker aanleiding ondermeer door de herhaalde voorstellen voor invoering van het profijtbeginsel, het tekortschieten van de voorzieningen t.o.v. vraag en de gebrekkige realisatie van de genoemde drie maatschappelijke functies.

De doortastende en selectief lezende opbouwwerken kunnen echter ook veel materiaal aantreffen om zich tegen ongenueanceerde kritiek/ bezuinigingslust te verweren. Dat komt niet doordat het opbouwwerk als zodanig breed aan de orde wordt gesteld. Slechts terloops en vooral in historische zin wordt dit genoemd. In de herhaalde pleidooien van de opstellers voor meer aandacht voor sociale integratie, gelijkheid en stabiliteit zitten echter ook vele aanknopingspunten voor goedfunctionerend hedendaags opbouwwerk.

tionerend hedendaags opbouwwerk. Een belangrijk hulpmiddel voor het formuleren of articuleren van het instellingsbeleid langs deze lijnen biedt een vorig jaar verschenen en te weinig opgemerkt boekje van de Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland "Lokaal Opbouwwerk". Daarin ontvouwt Nic van Dijk een intelligente en prikkelende concept van eerstelijns opbouwwerk als werksoort die in het kader van de sociale ongelijkheidsbestrijding als primaire taak heeft de toegankelijkheid van kollektieve goederen en diensten voor achtergestelden te vergroten. Eenentwintig deskundigen op het gebied van opbouwwerk (bestuurders, werkers, vrijgestelden, wetenschappers) leveren per persoon enkele pagina's kritiek. Gevolgd door het verslag van een door deze deskundigen gevoerde discussie en een nabeschouwing.

Dit materiaal, gekoppeld aan de potentieel bedreigende maar ook veelzijdige analyse van de W.R.R., vormt tezamen een rijke vindplaats voor de kontra-argumentatie tegen onterechte bezuinigingen. Sla (lokale) beslissers ermee om de oren!.

Harry Broekman

"Herwaardering van Welzijnsbeleid", Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid, rapport no. 22. Staatsuitgeverij Den Haag, 1982
Prijs \$ 62,50

"Lokaal Opbouwwerk", Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland, Maarten Snel/Nic van Dijk. Uitgeverij Samson Alphen a/d Rijn, 1981
Prijs \$ 15,--

BEHOEFTE AAN OPBOUWWERKONDERSTEUNING BIJ PARTICIPATIE

"Wanneer we nu de machtsbasis van de bewoners bekijken dan is die, in termen van het verbouwproces, zeer beperkt (...). Het zal echter duidelijk zijn dat alle andere participanten in een stadsvernieuwingproces daargaans beter zijn toegerust dan de bewoners en in ieder geval in totaal meer macht hebben". Aldus de IVA-onderzoekers. Dit Tilburgse onderzoeksinstituut onderzocht in opdracht van het ministerie van VRO "de behoefte aan en mogelijkheden voor een systematische en georganiseerde ondersteuning van de bewoners, winkeliers en andere dagelijkse gebruikers die deelnemen aan de plannemakerij en besluitvorming over stadsvernieuwing, nieuwbouwprojecten en structuur- en bestemmingsplannen". Het onderzoek is erop gericht de positie van bewoners, wanneer zij participeren aan de besluitvorming in VRO-processen, te versterken. Kennis is een van de elementen die de genoemde machtsbasis kan versterken. De IVA-onderzoekers maken in dit kader onderscheid tussen 'harde' en 'zachte' kennis. Onder 'harde' kennis wordt verstaan kennis van juridische regelingen en van bouwtechnische zaken. 'Zachte' kennis is kennis uit de tweede hand, hierop berust het 'strategisch vermogen'. Uit alle gesprekken die in het kader van het onderzoek zijn gevoerd blijkt dat vooral de technische kennis wordt aangeboden. "Bewonersgroepen gaven in de gesprekken wel aan behoefte te hebben aan strategische kennis in het bijzonder gericht op de besluitvorming van de overheid (gemeente en rijk). Aan gerichte opbouwwerkondersteuning bij strategische keuzes blijkt bij bewonersorganisaties duidelijk behoefte". Naast de vraag op welk terrein de ondersteuning nodig is, wordt aangegeven welke instellingen zich met de directe dienstverlening bij participatieprocedures bezig houden. Het antwoord op deze vraag is niet bepaald verrassend; (stede)bouwkundige adviesburo's, afdelingen voorlichting van gemeenten en instellingen voor opbouwwerk.

De wijze waarop deze organisaties te werk gaan blijkt zeer verschillend te zijn. Sedebouwkundige buro's blijken vrij 'plangericht' te werken, zonder al te veel publiciteit, akties en manifestaties.

"Het opbouwwerk en professionele begeleiders lijken wat meer aktiegericht". De rol van bewoners in de verschillende soorten projekten loopt sterk uiteen.

Bij nieuwbouwprojekten werd de participatieprocedure 'aangeboden' door de bouwheer-opdrachtgever. De participatie werd in de meeste gevallen dan ook ervaren als een soort gunst. Bij de participatie rond structuur- en bestemmingsplannen ligt het initiatief nooit bij de bewoners. Het initiatief in stadsvernieuwingsprojekten komt vaak van de bewoners.

Zoals te doen gebruikelijk mondt het onderzoeksverslag uit in konklusies en een advies. Gekonkludeerd wordt dat er onvoldoende capaciteit bestaat om bewoners en bewonersgroepen in een proces van nieuwbouw of van stadsvernieuwing gedurende een aantal jaren full-time terzijde te staan. Aanvulling - aldus de schrijvers - van dit tekort is van groot belang voor het in gang zetten en houden van stadsvernieuwing. Naast genoemde 'langdurige ondersteuning' hebben bewonersgroepen ook behoefte aan 'incidentele' steunverlening. De IVA-onderzoekers adviseren onder meer om jaarlijks een 'subsidie-catalogus' uit te brengen, bewoners bij het begin van participatie-procedures van 'standaardinformatie' te voorzien en trainingskursussen te organiseren. Twee onderdelen van hun advies verdienen aparte aandacht:

1. "Het verdient aanbeveling 'erkende' bewonersgroepen een budget ter beschikking te stellen waarmee bewonersgroepen in principe een betaald bemiddelend advies van derden kunnen inwinnen".
2. "De ministers van VRO en/of CRM zullen er bij de gemeenten op aandringen een budget te reserveren waaruit bewonersgroepen advies van eigen deskundigen kunnen honoreren".

Het is te hopen dat het IVA met hun leesbaar onderzoeksverslag en praktische konklusies en adviezen bij 'het beleid' een gewillig oor zullen vinden.

Nicolas, F. en P. van Hemmen, Ondersteuning van participatie, verslag van een onderzoek naar de mogelijkheden van bewoners bij processen van bouwen en verbouwen, mei 1982.

Prijs: f 15,- (incl. porto) aantal pagina's 116.

Te bestellen door overmaking van genoemd bedrag op rek.nummer 68.65.13.886 van de NMB-Tilburg. Gironummer van de bank: 10.69.000.

Jim Schuyt

DIENSTVERLENEND ONDERZOEK

In de provincies Groningen, Friesland, en Drenthe is gedurende een jaar gewerkt aan een projekt waarin de mogelijkheden en wenselijkheden van dienstverlenend onderzoek ten behoeve van opbouwwerkprocessen werden onderzocht. Kort geleden is het eindverslag gereedgekomen van dit projekt, dat werd uitgevoerd door een tijdelijke medewerker van de Stichting P.R.O.B.E. (begeleidingsorganen in Groningen) en een medewerker van de Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland (W.O.N.N.), onder verantwoordelijkheid van een begeleidings-kommisie. Het projekt is begonnen vanuit de probleemstelling dat het opbouwwerk niet of nauwelijks kan beschikken over externe onderzoekdeskundigheid en dat derhalve de aansluiting tussen aanbieders van onderzoeksdeskundigheid en het opbouwwerk zou moeten worden verbe-

terd. Al doende zij de projekt- uitvoerders steeds kritischer geworden t.a.v. de functie die extern onderzoek binnen het opbouwproces kan vervullen. Het projekt leidde tot de opvatting dat er met name voor een veel voorkomende vorm van onderzoek in het opbouwwerk, het zgn. aktie- onderzoek, beter geen externe onderzoeker kan worden ingehuurd. Voor zover nodig zullen opbouwwerkers zichzelf deze methode eigen moeten maken. Deze opvatting wordt ondersteund door de evaluatie van een negental leefbaarheidsonderzoeken waarover binnenkort door de WONN zal worden gepubliceerd. Het verslag is van belang voor begeleidingsinstellingen, werkplaatsen opbouwwerk en andere organisaties die te maken hebben met het opbouwwerk en de functie die onderzoek daarbij kan hebben waarbij met name valt te denken aan (grotere) instellingen voor uitvoerend opbouwwerk. Het rapport is te verkrijgen door overmaking van \$1 12,- op gironummer 3731791 van de WONN, onder vermelding van "rapport netwerk D.V.O."

ESPACES D'ECHANGE ET DE SOLIDARITE

opinie

In een zeer lezenswaardig artikel van Marcel van Herpen in de Groene Amsterdammer (15 - 9 - 1982) spreekt deze met de Franse Socioloog, Pierre Rosanvallon over diens boek "De crisis van de verzorgingsstaat". Als één van de belangrijkste oorzaken van die crisis ziet deze de sinds jaren voortschrijdende gelijktijdige "verstatelijking" enerzijds en "privatisering" anderzijds. De "staat" zorgt voor het inkomen, de voorzieningen en de procedure- systeem en de geprivatiseerde consument moet in hoofdzaak "de weg" weten teneinde op het juiste moment onder de juiste kraan te hangen. Rosanvallon stelt vast dat deze vervreemde situatie getypeerd kan worden als "solidarité mécanique", een koude of mechanische solidariteit. De staat als enige organisator van de "sociale solidariteit" wijst hij dan ook af en hij pleit voor het creëren van "espaces d'échange et de solidarité" tussen het niveau van individu en staat: de solidariteit moet in de samenleving teruggebracht worden. Sleutel-begrippen zijn ook bij Rosanvallon toenemend zelfbeheer en dat zowel in in meer formele structuren (als verenigingen), alsook in meer vloeiende bewegings-achtige configuraties. Ook bij Rosanvallon, want op allerlei wijze en in allerlei toonaarden is o.m. in veel opbouwwerk-literatuur al (vele) jaren hetzelfde betoogd. Maar de hoog-conjunctuur bood dergelijke geluiden weinig kans (of het nu over stadsvernieuwing of clubwerk ging). Maar het getij is gekeerd en wat kort geleden nog indringend naar allerlei overheidstafels werd ontboden, wordt thans door dezelfde beleidmakers en politici aangeduid als "overvragen van beleid". Het zou al te simplistisch zijn om vanuit het opbouwwerk luid "hoera" te roepen, omdat er nu mogelijk ruimte ontstaat voor een meer horizontale, "onderlinge" aanpak van allerlei zaken door bewoners zelf. De relatieve terugtrek door de staat wordt immers niet ingegeven door een bezielde politiek program (dat bestaat uit "voorwaarden scheppen" voor eigen aktiviteit enerzijds en het welbewust oproepen van "mondige medebesluitvorming" anderzijds), maar de magere inspiratie luidt "geldgrek!". En dat biedt weinig garanties.

TRANSFERPUNT AAN ERASMUS UNIVERSITEIT

Aan de Erasmus Universiteit Rotterdam is sinds begin september een transferpunt gevestigd. Dit transferpunt wil de overdracht van kennis en deskundigheid vanuit de universiteit naar kleine en middelgrote ondernemingen vergemakkelijken. Het transferpunt heeft een verwijzende en bemiddelende functie; het brengt de aanvrager en de wetenschapper of vakgroep, die de gevraagde kennis kan leveren, met elkaar in contact. Het transferpunt zelf voert geen onderzoek uit. Het bekijkt wel of een vraag zich leent voor verder onderzoek binnen de universiteit.

Als uitvloeisel van de Innovatienota uit 1980 van de minister van Wetenschapsbeleid is er aan diverse universiteiten en hogescholen een transferpunt gevestigd. Wat betreft innovaties ligt de aanzet daartoe meestal op technologisch gebied, maar er is meer dan alleen technische kennis nodig om tot een succesvolle innovatie te kunnen komen. Men kan daarbij denken aan marktanalyse, financiering, marketing, management, handelsrecht enz. Op het vlak van deze disciplines is binnen de Erasmus universiteit veel deskundigheid aanwezig. Ook op het terrein van o.a. industriebeleid, gezondheidszorg, vreemdelingenproblematiek, arbeidsrecht, bestuursrecht, familie-recht, milieuproblemen, biochemie en farmacologie is binnen de EUR kennis voor transfer beschikbaar.

Voor nadere inlichtingen:
 L.C. de Oude, tel. 010-525511
 toestel 3587
 A. van Dieren, tel. 010-525511
 toestel 3290

ABONNEMENTEN-WERVING "MEDEDELINGEN OPBOUWWERK" 1983

In november zal MO een wervings-actie starten voor abonnementen op Mededelingen Opbouwwerk in 1983. Het mededelingenblad werd en wordt dit jaar op ruime schaal gratis verspreid. Voortzetting is echter in hoge mate afhankelijk van een in de toekomst kostendekkende exploitatie. Dat kan alleen door middel van een abonnementensysteem. Omdat het streven van de samenstellers was en is MO zo goedkoop mogelijk samen te stellen en te verspreiden, zullen de kosten zo laag mogelijk kunnen blijven. Gedacht wordt aan een systeem waarbij tweede en volgende abonnementen - door één instelling besteld - goedkoper uitvallen dan het eerste abonnement. Dit om een zo ruim mogelijke spreiding onder belanghebbenden te bevorderen. Mededelingen Opbouwwerk zal volgend jaar om de twee maanden (zes maal) met een "normaal nummer" verschijnen, terwijl daarnaast tenminste twee "speciale nummers" zullen uitkomen, waarin dieper wordt ingegaan op een bepaald terrein dat voor bewoners-organisaties en ondersteunend plaatselijk opbouwwerk van bijzonder belang is.

Inlichtingen:
 Mededelingen Opbouwwerk
 Charlotte Krop
 Prins Mauritslaan 26
 2582 LS Den Haag
 Tel. 070-521354

JAN PRONK:

HEBBEN WELZIJNSWERKERS/ VRIJWILLERS-ORGANISATIES EEN ROL IN DE NOORD/ZUID-DIALOOG?

Op de International Conference on Social Welfare (ICSW) te Brighton, hield Jan Pronk deze zomer een interessante inleiding over de rol van welzijnswerkers in de Noord-Zuid-dialoog. Jan Mul was er ook en maakte onderstaande samenvatting.

De titel suggereert iets, wat er niet is. Er is geen dialoog. Er zijn vele konferenties. Er zijn vele onderhandelingen gaande. Maar er is geen opdracht tot onderhandelen. Alleen toelichten van de eigen standpunten. Iedereen beschermt zichzelf, en aarzelt tot coöperatie.

Er is niet alleen sprake van het ontbreken van een dialoog, maar van een crisis, ernstiger dan die in de dertiger jaren, die eindigde in een wereldoorlog maar uiteindelijk ook resulteerde in een nieuwe economische orde, waarvan het Internationale Monetaire Fonds een symbool is. Aan die economische orde deed het Zuiden niet mee. Dat heeft geleid tot de huidige crisis. Aan die economische orde ontbreekt een element, namelijk de integratie per land van de mondiale stellingname en de interne politieke nationale situatie. Politicie kiezen nationaal, gedwongen door het electoraat, voor korte termijn oplossingen, en zijn geneigd meer naar hun eigen land te kijken dan naar de mondiale verhoudingen. Dat leidt tot het bijna onoplosbaar zijn van de crisis.

Toch is deze crisis ernstiger dan die in de dertiger jaren. Er is nu stagnatie in de economie, en er is nu veel eerder sprake van mondiale problematiek, omdat door de technologische mogelijkheden de wereld veel kleiner is geworden, en er is nu veel meer sprake van transnationale organisaties waardoor maatregelen van de nationale overheden steeds minder effect hebben, er is niet alleen sprake van een schijnbaar beheerste spanning Oost/West, maar die spanning heeft zich dan ook verplaatst naar het zuiden, en tenslotte is er sprake van een nucleaire bewapening, die niet alleen bepaald wordt door de internationale spanningen, maar ook door economische wetmatigheden. Om de crisis concreet te maken. BNP van Afrika, Azië en Zuid-Amerika daalt gemiddeld en ligt onder 0. De totale schuld is 100 biljoen dollars: onoplosbaar economisch probleem (+ dan voedsel, energie en milieu problemen).

De crisis is dus erger, de hantering ervan veel moeilijker. En dus moeten vrijwilligersorganisaties actief worden. Kramer onderscheidt vier functies voor het vrijwilligerswerk en het welzijnswerk. Eén ervan is het bewaken van maatschappelijke waarden. Vrijwilligersorganisaties/welzijnsorganisaties kunnen dat. (Voorbeeld: Greenpeace), maar dan wel onder vijf kondities:

- probeer te beïnvloeden, nooit om de macht over te nemen;
- vermijd het opbouwen van organisaties met gevestigde belangen (personeelsbestand etc.);
- blijf onder alle omstandigheden praten met de regering, onder alle omstandigheden;
- integreer issues in plaats van fragmentariseren. Dit biedt mogelijkheden;

- en tenslotte
- link yourself internationaal. Dat geeft steun.

In de discussiegroep werd gesignaleerd, dat:

- In land A de tendens is náár overheidsorganisaties,
- in land B juist andersom, maar in alle landen schuift de overheid verantwoordelijkheid af via centraal naar decentraal, van decentraal naar vrijwilligersorganisaties,
- hetgeen bovendien goedkoper is.

Jan Mul

STUURGROEP EXPERIMENTEN VOLKSHUISVESTING

Op 20 april j.l. is door de staatssecretaris van Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening de "stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting" geïnstalleerd. Deze stuurgroep verzoekt betrokkenen voorstellen voor zowel ideeën als concrete plannen voor experimenten ter kennis van de stuurgroep te brengen.

Voor 1982 en 1983 heeft zij twee aandachtsvelden voor de experimenten vastgesteld, namelijk;

"kosten, in relatie tot kwaliteit",

"Vergroting van de betrokkenheid van de bewoners".

Bij "kosten in relatie tot kwaliteit" gaat het vooral om experimenten die aantonen dat met behulp van creatieve oplossingen een lager kostenniveau dan momenteel gebruikelijk haalbaar is, zonder aantasting van het kwaliteitsniveau. De aandacht zal gericht moeten worden op beheersing van de stichtingskosten van nieuw te bouwen woningen, de kosten van renovatie, van onderhoud en exploitatie.

"Vergroting van betrokkenheid van bewoners" is het tweede aandachtsveld. Daarbij gaat het vooral om, dat de mogelijkheden voor de betrokkenheid bij en de zeggenschap van (toekomstige) bewoners over hun woonsituatie groter worden. De betrokkenheid kan zowel betrekking hebben op het bouwproces, het voorbereidingsproces als het daarop volgende gebruik en beheer van woningen. Voor een deel zal dit kunnen gebeuren door het stimuleren van externe democratisering van bestaande verharende instellingen. Onder externe democratisering wordt dan verstaan het scheppen van mogelijkheden voor (toekomstige) bewoners om invloed uit te oefenen op het feitelijk handelen van de verhuurder waar het zaken betreft, die voor hen van belang zijn, zoals de bouw, het beheer en het onderhoud van de woningen. Ook wordt gedacht aan proeven met nieuwe beheersvormen, een terrein bij uitstek voor mogelijke experimenten. Door het kostenbesparende aspect van bepaalde nieuwe beheersvormen, ligt een koppeling aan het thema "kosten/kwaliteit" voor de hand.

Experimenten die buiten de twee aandachtsvelden liggen worden niet ugesloten. Gezien de beperkte middelen zal de financiële steun voor dergelijke projecten slechts bij uitzondering mogelijk zijn. De steun, die via die via de stuurgroep, aan experimenten wordt verleend, kan verschillend van aard zijn, en wel als volgt:

- .procedureel (o.a. versnelling van procesfasen)
- .inhoudelijk (bijv. ontheffing van voorschriften en regels)
- .financieel (risikodekking voor de opdrachtgever, extra begeleiding bijdragen, e.d.)

De stuurgroep wil op korte termijn een overzicht krijgen van wat er op dit moment bij de doelgroepen leeft. De stuurgroep zal bij het beoordelen van de ingebrachten suggesties een nalooplijst hanteren. Deze wordt aan belangstellende op verzoek toegezonden. Het indienen van voorstellen volgens deze lijst wordt op prijs gesteld; nodig is dat evenwel niet. Voorstellen voor experimenten zijn welkom bij het:

Secretariaat van de
Stuurgroep Experimenten Volkhuysvesting,
Postbus 3001,
2700 KA Zoetermeer.

LEIDRAAD ZELF BEGINNEN

Her en der worden initiatieven genomen door werklozen of mensen die op één of andere manier willen werken tot het opzetten van een eigen bedrijf of werkproject. In Limburg is onlangs op initiatief van het provinciaal Samenwerkingsverband Projekt mensen zonder werk een zeer informatieve brochure tot stand gekomen "Zelf beginnen", die als leidraad daarbij kan dienen. Het eerste deel bevat achtergrondinformatie over werk en werkloosheid en geeft enkele knelpunten aan die men kan tegenkomen. In het tweede deel, de oriëntatie-fase, wordt de initiatiefnemer gekonfronteerd met onzekere factoren die meespelen in de beslissingsprocedure en wordt zijn uitgangspunt op de korrel genomen. Deel drie, de ontwikkelingsfase, gaat in op de stappen die de aspirant-ondernemer kan zetten om het bedrijf of project van de grond te tillen. Wie over zoveel doorzettingsvermogen beschikt, dat hij/zij belandt bij de realisatiefase (deel 4) krijgt kort maar krachtig een aantal continuïteits- en managementvragen voorgeschied. Tenslotte krijgt de "kleine" ondernemer een hart onder de riem: hij heeft het voordeel meer zicht te hebben op die factoren die de werkelijke situatie van een organisatie beïnvloeden (in positieve en negatieve zin). Hij heeft de kans om snel bij te sturen als de plannen en de werkelijkheid niet met elkaar overeenstemmen. De bijlage bevat een veelheid van informatie, adressen, tips en regelingen.

Te bestellen door overmaking van ƒ 15,- op gironummer 3925338 van het:
Werkcentrum Opbouwwerk
Zuid-Oost Nederland,
onder vermelding van:
"Zelf beginnen".

STUDIEDAG "HERWAARDERING VAN WELZIJNSBELEID"

Op 30 november 1982 organiseert de Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn (NRMW) in samenwerking met de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) in het Nederlands Congres Centrum te Den Haag een studiedag over het gelijknamige rapport dat wordt besproken door Harry Broekman elders in dit nummer. 's Morgens geven twee commentatoren hun visie op het huidige welzijnsbeleid. Na de lunch verwoorden deskundigen uit de vier velden lichamelijke gezondheidszorg, geestelijke gezondheidszorg, zorg voor ouderen en volwassenenedukatie hun mening over de gevolgen van actuele methodieken, zoals een verschuiving in de relatie tussen overheid en partikulier initiatief, de decentralisatie en een toename van vrijwilligerswerk in het desbetreffende veld. Na groepsdiscussies over de vier thema's zullen twee politici reageren op hetgeen ze hebben gehoord.

Kosten: \$ 85,--
 Aanmelding bij NRMW, mevrouw Van Hulsentop
 Eisenhowerlaan 146
 2517 KP DEN HAAG
 tel. 070-512141, toest. 134

LEERPROCESSEN VAN BEWONERSGROEPEN

In de afgelopen jaren hebben veel activiteiten plaatsgevonden op het terrein van de bijscholing en methodiekontwikkeling inzake "leren in Opbouwwerk". Na een reeks studiedagen en enkele publicaties komt dit najaar heel wat materiaal op de markt. Zo kwam er op de werkkonferentie "leren in Opbouwwerk" een samenvattend verslag van drie door WONN en NIMO georganiseerde workshops en een WONN-publikatie over bewonerskursussen uit. Nog te verwachten is "Maatschappelijke aktivering van achterstandskategoriën" (Nelissen, Bloemendaal). In dit proefschrift van Ruud van der Veen worden vier verschillende benaderingen van aktivering, zoals die in opbouwwerk en vormingwerk voorkomen, besproken met een opsomming van keuzemogelijkheden en -problemen. Annemarie Tilleman en Sima Nieborg hebben een onderzoek gedaan naar voorwaarden voor het begeleiden van leerprocessen. Het verslag komt op korte termijn bij het NIMO uit. Tot slot brengt het WONN begin 1983 een publikatie uit van Rudie Kagie, waarin een aantal opbouwprojecten met veel accent op leren worden beschreven. Al met al lijkt het wel of het methodiesbegeleiden van leerprocessen niet langer een stiefkind van de methodiek is. Maar methodiek in de boekjes is iets anders dan methodies handelen in de praktijk. In hoeverre zijn de verschillende methoden, benaderingen bruikbaar, en zijn opbouwwerkers bereid hun handelen krities te onderzoeken en zo nodig wezenlijk bij te stellen. Vragen ter toetsing van de eerste en tweede lijners in het opbouwwerk bij verdere ontwikkeling van de methodiek, ligt naar mijn oordeel ook een taak voor opleidingen en begeleidingsinstellingen. De eerste stappen zijn echter gezet. In dit nummer van M.O. wordt nog ingegaan op de Werkkonferentie "Leren in Opbouwwerk" en Samenvattend Verslag van de workshops, Leren in Opbouwwerk.

WERKKONFERENTIE LEREN IN OPBOUWWERK

Op initiatief van het WONN en NIMO werd een landelijke conferentie over leren in Opbouwwerk gehouden. Er waren ± 80 deelnemers, die zich richten op drie vormen van begeleiden van leerprocessen, namelijk: leren in taakgerichte groepen, leren binnen bewonerskursussen en leren binnen open aanbod, zoals buurtfestivals, buurtmaaltijden, thema-ochtenden. Ter voorbereiding van de conferentie is een konferentiemap uitgegeven waarin deze drie vormen zijn uitgewerkt. (nog te bestellen bij het WONN en NIMO)

Op de tweede dag van de conferentie hebben een aantal werkvormen, die m.n. in open aanbod gebruikt worden; het maken van videofilms, kijk- praat- platen, tableau vivant, een bepaalde uitwerking van het rollenspel, taal- druk- methode, het maken van een strijdlid, en een besluitvormingsspel. Van de conferentie komt in de maand november een uitgebreid verslag voor deelnemers uit, dat in beperkte mate ook voor belangstellende verkrijgbaar is. Naar aanleiding van de conferentie brengt het WONN een publikatie uit over leren in Opbouwwerk, waarin Rudie Kagie, een aantal opbouwprojecten beschrijft waarin leren in Opbouwwerk veel aandacht heeft gekregen. Bovendien komen een aantal discussies uit de conferentie in deze publikatie terug.

Claes Visser.

WORKSHOPS "LEREN IN OPBOUWWERK"

Het verslag van de workshops die in 1981 rond het thema leren in opbouwwerk zijn gehouden, laat zien hoe werkers met vragen rond Leren in opbouwwerk zijn omgegaan en hoe hen handreikingen kunnen worden geboden om in de toekomst gerichter en effectiever deze werkvragen te beantwoorden. In het beantwoorden van die werkvragen kunnen verschillende aksenten worden gelegd. Die komen ook in de verslaglegging tot uiting.

In die ene benadering, geschreven door NIMO-medewerkers Sima Nieborg en Gui van Hooijdonck, vindt het nadenken over het leren van bewonersgroepen en hun begeleiders zoveel mogelijk plaats in de -maatschappelijke- kontekst van de eigen praktijk.

In de tweede benadering van de hand van W.O.N.N.-medewerkers Claes Visser, wordt meer afstand genomen van de konkrete kontekst waaruit het leren plaatsvindt en worden systematischer en uitgebreider handelingen geboden voor het methodisch begeleiden van leerprocessen.

A. "Praktijk en theorie van leren in opbouwwerk (NIMO)"

Het artikel "Praktijk en theorie van leren in opbouwwerk" bestaat uit drie onderdelen:

1. Beschrijving van de case Leerdam en een samenvatting van opmerkingen van opbouwwerkers over de case.
2. Voorbeelden van twee opbouwwerk-praktijken aan de hand van twee leerkontrakten, die opbouwwerkers tijdens de workshops hebben gesloten.
3. Een confrontatie tussen theorie en praktijk.

1. Case Leerdam

Op de eerste twee workshops hebben de deelnemers gepraat over voor hen herkenbare situaties: de deelprojecten zoals die hierboven staan beschreven. De situaties zijn als volgt te typeren:

- een vrouwengroep waarin vrouwen vanuit verschillende achtergronden bezig zijn met een emancipatieproces en verschillende behoeften en belangen gaan benoemen;
 - een huurgroep die na een succesvolle actie een duurzame organisatie wil opzetten, maar daarbij merkt dat de betrokkenheid van de achterban afneemt;
 - een ouderkommissie die zich door weinig geloof in eigen kunnen afhankelijk opstelt van de 'deskundigen' (schoolteam en opbouwwerker). De opbouwwerker volgt een kollega op die deze opstelling nogal in de hand heeft gewerkt.

2. Leercontracten

In de derde workshop zijn de deelnemers aan het woord geweest over de vraag hoe ze in de tussenliggende periode van ruim een half jaar in de eigen praktijk hebben gewerkt, waar ze tegenop lopen en hoe ze verder willen werken. De verhalen van de drie opbouwwerkers zijn daar voorbeelden van. (Meer hierover volgt in het NIMO-onderzoek naar deze tussenliggende periode.)

3. Konfrontatie van theoretische praktijk

In de workshops is in verschillende groepen uitwerking gegeven aan de leermomenten in deze situaties, het begeleidingsplan en het concreet werken aan een groepsbijeenkomst. Dit is op uiteenlopende wijze gebeurd. Er zijn verschillende accenten gelegd, sommige onderdelen kwamen door tijdgebrek onvoldoende uit de verf (met name het concreet werken op een groepsbijeenkomst).

In de hiervoorafgaande samenvatting van deze discussies zijn de deelnemers zelf aan het woord geweest.

10t slot van dit algemeen verslag wordt ingegaan op de vraag hoe je praktijkervaringen en theoretische inzichten op vruchtbare wijze op elkaar kunt laten inwerken.

Hieraan is al gewerkt door tijdens de workshops zoveel mogelijk terug te grijpen op of te verwijzen naar de theorie uit die dokumentatiemap, die vooraf verspreid was.

Het komen tot begripsvorming en veralgemenisering tijdens de workshops op grond van het materiaal uit de subgroepen bleek een moeilijke aangelegenheid. Min of meer los van de opbouwwerkpraktijk zijn er theorieën en notities ontwikkeld die heel goed bruikbaar zijn om het konsept 'Leren in Opbouwwerk' te onderbouwen. Nieuwe praktijken ontwikkelen zich immers niet uitsluitend op basis van ervaringen, maar ook op basis van inzichten die daadwerkelijk kunnen worden beproefd. Een stap in de ontwikkeling van 'Leren in Opbouwwerk' vormt het presenteren van die inzichten en begrippen.

Tijdens de derde workshop is hier daarom extra aandacht aan besteed. Hieronder scherpen we een gedeelte van de theorie die tijdens de derde workshop naar voren werd gebracht en is besproken nog eens extra op grond van het voorafgaande verslag.

Het hierna volgend gedeelte bestaat uit een tweetal paragrafen:

1. De maatschappelijke kontekst van 'Leren in Opbouwwerk'.
2. Het begeleiden van leerprocessen in opbouwwerk.

B. Methodisch begeleiden van leerprocessen (W.O.N.N.).
1. Case Leerdam

In het artikel wordt een analyse gemaakt van methodisch begeleiden van leerprocessen in taakgerichte groepen die door een opbouwwerker begeleid worden. Deze analyse wordt gemaakt aan de hand van de case Leerdam, die besproken is op de eerste twee workshops.

De case Leerdam bevat drie projecten. In het eerste project gaat het om een vrouwengroep, die worstelt met een intern konflikt. In het tweede project wordt een huurdersorganisatie begeleid. In dit project spelen m.n. vragen over de relatie kader-achterban en over de opbouw van een organisatie.

In het derde project gaat het om een ouderkommissie. De opbouwwerker is nieuw in deze groep: opbouw van samenwerking tussen bewoners (groep) en werker is het belangrijkste aandachtspunt.

De in deze projecten beschreven processen kunnen gezien worden als een "ideaal-typische" beschrijving van de volgende drie sociale processen:

- het uitvechten van een konflikt
- verwerking van tegenslagen
- opbouw van samenwerking.

2. De taak van de opbouwwerker

In het artikel wordt de taak van de opbouwwerker benaderd als het zodanig begeleiden van deze sociale processen dat er zowel goede voorwaarden geschapen worden voor verdere taakvervulling als een leerproces op gang komt, waardoor de vermogens van de betrokkenen vergroot worden om zulke processen, die zich als belemmeringen voor probleemoplossing voordoen, te hanteren. Door de vergroting van dit vermogen van bewoners zullen zij beter in staat zijn om hun gemeenschappelijke en individuele belangen te behartigen. In het opbouwwerk gaat het dan met name om de behartiging van de gemeenschappelijke belangen.

Probleemoplossing wordt vaak geplaatst tegenover vergroting probleemoplossend vermogen. In deze discussie is vaak sprake van twee karikaturen: nl. de harde probleemoplosser die, voortdurend geplaagd door tijdsdruk, kleine suksesjes probeert binnen te halen die op de lange duur niets oplossen, en daarbij de bewoners op geen enkele manier helpt hun eigen boontjes te doppen, maar ze in tegendeel blijvend van hem afhankelijk maakt; en de zachte agoog, die zo lang bezig is met problematiseren, bewust maken en naar beleving vragen dat concrete problemen alleen illustratieve waarde krijgen, en zeker niet worden opgelost.

Beide uitersten, waarvan verondersteld wordt dat het eerste in de werkelijkheid van het opbouwwerk nog het meest benaderd wordt, doen onvoldoende recht aan de mogelijkheden van het opbouwwerk.

Juist aan de combinatie van beide werkdoelen -met aandacht voor vergroting van macht en invloed van direkt betrokkenen- ontleent het opbouwwerk zijn kracht. Over de combinatie van deze twee werkdoelen gaat dit artikel.

Het artikel is te bestellen bij:
W.O.N.N.,
de Jerden 9, 9202 VK Drachten
tel. 05120-18925

en

NIMO,
Havensingel 8, 5211 TX Den Bosch
tel. 073-137295

prijs f. 6,-

is een mededelingenblad voor het opbouwwerk.

HSA001000004

4

Tijdschriften/MO

Prins Mauritslaan 26
2582 LS Den Haag
(070-521354.

Samenstelling:
Greet Hettinga
Charlotte Kröp
Marten Snel
Wil van de Leur